

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

**DUCHOVNÍ SLUŽBA JAKO SOUČÁST ARMÁDY
ČESKÉ REPUBLIKY**

**POSLÁNÍ VOJENSKÝCH KAPLANŮ NA
ZAHRANIČNÍCH MISÍCH**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor:	Marie Fidlerová
Katedra:	Katedra praktické teologie
Vedoucí práce:	ThDr. Ladislav Beneš
Studijní program:	Sociální práce
Studijní obor:	B7508 Pastorační a sociální práce

Praha 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Pastorační péče v Armádě České republiky napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze dne 1.6.2009

Marie Fidlerová

Bibliografická citace

Duchovní služba jako součást Armády České republiky: Poslání vojenských kaplanů na zahraničních misích: Bakalářská práce / Marie Fidlerová; vedoucí práce: ThDr. Ladislav Beneš. Praha, 2009. 75 s.

Anotace

Ve své bakalářské práci na téma Pastorační péče v Armádě České republiky se zaměřuji na poslání vojenských duchovních na zahraničních misích.

Tato práce je rozdělena do dvou částí: část teoretická a část praktická. V teoretické části je popsán vznik duchovní služby, jak se vyvíjela, její současná podoba a činnost a činnost vojenských kaplanů v zahraničních misích.

V praktické části je pomocí dotazníků proveden kvalitativní výzkum mezi kaplany, kteří se účastnili zahraničních misí, kvantitativní dotazníkové šetření s vojáky, kteří se zahraničních misí účastnili a rozhovor s vojákem o životě v misích a duchovní službě.

Předkládaná práce shrnuje dostupné informace o Duchovní službě Armády České republiky, které se zabývají duchovní službou Armády České republiky, a které se dále zaměřují na činnost vojenských kaplanů v zahraničních misích. Výsledky výzkumu, který byl proveden v praktické části potvrzují, že účast vojenských kaplanů v zahraničních misích je jak z pohledu vojáků, tak i z pohledu kaplanů potřebná a žádoucí.

Klíčová slova

Duchovní služba, Armáda České republiky, vojenští kaplani, pastorační péče, zahraniční mise.

Summary

Religious service as a part of Army of the Czech Republic
Mission of military chaplains in international missions

My bachelor's essays subject is Pastoral care in Army of the Czech Republic and here I'm going to aim to review duties of military priests in international missions.

This work is divided into two parts: theoretical part and practical part. In the theoretical piece, I try to describe formation of religious service, how it developed over time, it's current form and activities and last but not least functioning of military chaplains in international missions.

In the practical part you can find qualitative questionnaire survey among chaplains who participated in international missions, quantitative survey among soldiers who participated in the before mentioned international missions as well and interview with a soldier about life in missions and religious service.

Work which I present here summarizes accesible information about Religious service of Army of the Czech Republic, which deal with religious service of the army and which aim to activities of military chaplains in international missions. Results of research, which was made in the practical part, confirm that presence of military chaplains in international missions is needed and sought-after, from point of view of soldiers as well as chaplains.

Keywords

Religious service, Army of the Czech Republic, military chaplains, pastoral care, international missions.

Poděkování

Chtěla bych poděkovat především svému vedoucímu práce ThDr. Ladislavu Benešovi, který mne ochotně vedl a pomáhal.

Děkuji všem vojenským kaplanům, kteří byli ochotni vyplnit dotazníky a poskytl nové informace a pohledy na tuto problematiku, zejména Mgr. Jan Kozler, Mgr. Pavel Ruml. Děkuji také svému kamarádovi, který přesto, že chtěl zůstat v anonymitě, byl jako jeden z mála vojáků ochoten udělat rozhovor o životě v misích a duchovní službě, ale také Ivě Dostálové, která mi ochotně pomohla s korekturou anotace v anglickém jazyce a Mgr. Evě Beldové, která mi pomohla s korekturou českého textu.

Obsah

Úvod	9
1. Teoretická část	11
1.1 Definice základních pojmů a zkratky	11
1.2 Duchovní služba v Armádě České republiky.....	18
1.3 Zahraniční vojenské mise AČR	27
2. Praktická část	36
2.1 Dotazníky kaplanů	36
2.2 Rozhovor a dotazníky vojáků, kteří se zahraničních misí účastnili...46	
2.3 Shrnutí hodnocení činnosti kaplanů na vojenských zahraničních misích.....	53
Závěr	55
Seznam literatury	57
Přílohy	61

Úvod

V současnosti Duchovní služba Armády České republiky slaví jedenáct let své existence v resortu Ministerstva obrany. Toto malé, ale pro zakládající duchovní představitele a kaplany v Duchovní službě Armády České republiky, důležité jubileum je obrazem smysluplnosti znovuoobnovení činnosti duchovní služby v Armádě České republiky a potřebnosti duchovní služby pro jednotlivé vojáky i pro celou Armádu České republiky.

Téma duchovní služby v Armádě České republiky jsem si vybrala proto, že jsem vzala jako výzvu psát o tak specifickém druhu duchovní služby, která přesto, že je velmi prospěšná lidem, kteří chrání naši bezpečnost, je právě většinou lidí často opomíjená a velká část široké veřejnosti o její existenci a činnosti mnoho neví. Zda-li vůbec o ní ví.

Cílem této předkládané práce je nalézt odpověď na otázku, zda jsou kaplani působící v zahraničních misích potřební a jak oni sami tuto část své činnosti v Duchovní službě Armády České republiky vnímají. A také sjednotit dostupné informace o Duchovní službě Armády České republiky.

Samotnou práci jsem rozdělila na dvě části: část teoretickou a část praktickou.

V teoretické části této práce se budu snažit blíže přiblížit duchovní službu v Armádě České republiky, její komplikovaný, několikrát se opakující vznik a stručnou historii vývoje duchovní služby Armády České republiky. Dále se budu věnovat současné duchovní službě v Armádě České republiky, činnosti kaplanů působících v Armádě České republiky, především každodenním situacím, se kterými se vojenští kaplani působící v zahraničních misích setkávají a prospěšnosti kaplanů při zahraničních vojenských misích.

Praktická část je dále rozdělena na dvě menší části. V první části uvedu vyplněné dotazníky vojenských kaplanů. Tyto dotazníky byly

zaměřeny na vojenské kaplany, kteří již mají zkušenosti z účasti v zahraničních misích a působení v tomto odlišném a náročném prostředí.

V praktické části také uvedu rozhovor s vojákem o průběhu zahraničních misí a o tom, jak vojáci vnímají přítomnost a prospěšnost kaplanů při těchto misích, a který ačkoliv byl ochoten poskytnout tento rozhovor, přál si zůstat v anonymitě.

Velkým problémem při psaní této práce také byl fakt, že o tomto tak specifickém druhu duchovní péče není mnoho literatury a velkou část informací o současné Duchovní službě Armády České republiky je možno najít jen na internetu.

V minulosti na téma Duchovní služby v Armádě České republiky z různých pohledů psali již na ETF UK studenti Jakub Hála a Zdeněk Pištěk a na HTF UK Vladimír Dupal, kteří se taktéž potýkali s nedostatkem literatury a čerpali převážně z rozhovorů přímo s vojenskými kaplany, literaturou o historii duchovní služby a interními materiály, které jim byly poskytnuty.

Věřím, že má práce pomůže dalším studentům a lidem, kteří se budou chtít o duchovní službě v Armádě České republiky dozvědět víc, protože mnoho ucelených zdrojů a publikací na toto téma v českém jazyce není a ujednotit si pohled na službu vojenských kaplanů.

Předpokládám, že v budoucnu již tento problém nebude tak tíživý, protože přestože je duchovní služba v naší armádě poměrně mladou a rozvíjející se službou, zajisté se sami vojenští kaplani budou snažit více svoji službu druhým a informace o ní rozšířit pro širokou veřejnost a bude o ní vznikat více dostupné literatury.

1. Teoretická část

1.1 Definice základních pojmů a zkratky

Následující pojmy jsou důležité pro pochopení kontextu podmínek, ve kterých je duchovní služba činná, a také pro snazší orientaci v následujícím textu o duchovní službě v Armádě české republiky.

Zkratky, které se v textu budou dále objevovat:

DS – Duchovní služba

AČR – Armáda České republiky

MO – Ministerstvo obrany

NATO – Severoatlantická aliance

OSN – Organizace spojených národů

ERC – Ekumenická rada církví

ČBK – Česká biskupská konference

1.1.1 Pastorační péče

Pastorační péče je podle Opatrného¹ takové „jednání s člověkem, ve kterém ho respektujeme v jeho jedinečnosti, přistupujeme k němu z pozice věřících křesťanů, doprovázíme ho v jeho nemoci, utrpení či umírání a pomáháme mu k lidsky důstojnému zvládnutí jeho životní situace, včetně smrti, a to na jemu dostupné úrovni víry.“

Pastorační péče nemá za úkol potřebnému přinést hotové řešení a manipulací prosazovat svoji vůli v řešení jeho problémů, ale má potřebného doprovázet, svou blízkostí a zájmem má pomáhat v překonávání obtížných situací a vyrovnání se s problémy.

¹ OPATRŇÝ, A, Péče o nemocné [online]. (Cit. 25. 2. 2009). URL: http://www.pastorace.cz/index.php?typ=texty&sel_char=N&sel_tema=111&sel_podtema=651&sel_text=1502

Pastorační péče je založena na důvěrném vztahu mezi kaplanem a potřebným, ale také je zcela dobrovolná a otevřená vůči každému, kdo ji vyhledá.

Pastorační péče podle Opatrného² přináší v rozhovorech:

- jednání s člověkem
- respektování jedinečnosti člověka
- doprovázení v obtížných situacích a přístup z pozice křesťana
- pomoc k lidsky důstojnému zvládnutí obtížných situací
- pomoc na úrovni víry, která je potřebnému dostupná

„Jedné noci jsem měl zvláštní sen. Šel jsem s Bohem, svým Pánem, po písčitém pobřeží. Před očima mi probíhal film mého života. Byl doprovázen šlápějími v písku. Někde byly stopy dvou lidí, jinde pouze jedny. To mě udivilo. V tom období života, když jsem nejvíce trpěl starostmi, pocitem selhání nebo strachem – vždy se objevovaly stopy jen jednoho páru nohou. Obrátil jsem se na Boha s otázkou: „Pane, Ty jsi mi slíbil, že vždy půjdeš se mnou. Já mám jen důvěřovat. Ale teď vidím, že v době mých nejtěžších zkoušek jsem šel sám. Proč jsi tehdy nebyl se mnou, když jsem Tě nejvíce potřeboval?“ Na to mi Bůh odpověděl: „Právě tam, kde vidíš v písku jen jediné šlápěje, tam jsem tě nesl na svých ramenou.“³

² OPATRŇÝ, A, Péče o nemocné [online]. (Cit. 25. 2. 2009). URL: http://www.pastorace.cz/index.php?typ=texty&sel_char=N&sel_tema=111&sel_pod_tema=651&sel_text=1502

³ Příběh od neznámého autora byl použit v informačním letáku: RUML, P, *Duchovní služba*, Praha, ÚVN Praha, 2006.

1.1.2 Kaplan – vojenský duchovní

Kaplan je titul křesťanského duchovního⁴, který je přidělen určité skupině lidí, nebo pro konkrétní instituci. Může to například být vojenský kaplan, univerzitní kaplan, nemocniční kaplan, ...

Jsou to právě vojenští kaplani, kdo v ozbrojených silách vykonává pastorační péči.

Hlavní kaplan Armády České republiky⁵ je nejvyšším církevním zástupcem v AČR a současně je členem ekumenické komise, která rozhoduje o přijetí nových kaplanů z různých církví.

Prvním hlavním kaplanem byl v letech 1998 – 2006 Tomáš Holub. Jeho nástupcem je v současnosti činný Jan Kozler.

Hlavní kaplan má zodpovědnost za všechny své podřízené duchovní v AČR. Hlavní kaplan je současně pověřen vedoucí funkcí v Radě pro duchovní službu, která se každých šest měsíců svolává, nebo i dříve na jednotlivé žádosti kaplanů.

1.1.3 Armáda České republiky

„Armáda České republiky je hlavní složkou ozbrojených sil České republiky, které dále tvoří Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž.“⁶

Hlavním velitelem ozbrojených sil České republiky je ustanoven prezident republiky. Současným prezidentem České republiky je Václav Klaus.

⁴ Wikipedie Otevřená encyklopedie, *Kaplan* [online databáze]. (Cit. 1. 3. 2009)

URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kaplan>

⁵ Wikipedie Otevřená encyklopedie, *Hlavní kaplan Armády České republiky* [online databáze]. (Cit. 1. 3. 2009)

URL: http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavní_kaplan_Armády_České_republiky

⁶ Armáda České republiky, *Armáda České republiky se představuje* [online]. (Cit 1. 3. 2009) URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5090>

Hlavním a nejdůležitějším „posláním ozbrojených sil České republiky je a vždy bude co nejefektivnější a nejlepší zabezpečení obrany území České republiky s využitím zásad kolektivní obrany dle článku 5 Washingtonské úmluvy.“⁷

1.1.4 NATO – Severoatlantická aliance a OSN – Organizace spojených národů

NATO a OSN jsou mezinárodní organizace, které svými stanovami ovlivňují i uspořádání a činnost Armády České republiky v rámci ostatních států Evropy a světa.

NATO

NATO je mezinárodní vojenská organizace, která byla založena „4. dubna 1949 podpisem tzv. Washingtonské smlouvy, která zakotvila vznik bezpečnostní organizace západních demokracií jako odpověď na poválečnou situaci v Evropě.“⁸

Základem Washingtonské smlouvy je článek 5, který říká, že⁹

„smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto odsouhlasily, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich uplatní právo na individuální nebo kolektivní obranu, uznané článkem 51 Charty Spojených národů, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v souladu s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití

⁷ Armáda České republiky, *Armáda České republiky se představuje* [online]. (Cit. 1. 3. 2009) URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5090>

⁸ Wikipedie Otevřená encyklopedie, *NATO* [online databáze]. (Cit. 1. 3. 2009) URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/NATO>

⁹ Tamtéž.

ozbrojené síly, s cílem obnovit a udržet bezpečnost severoatlantické oblasti.“

„Česká republika je od roku 1999 členem organizace NATO a tato skutečnost silně ovlivňuje úkoly Armády České republiky“¹⁰, především do „integrované vojenské struktury NATO, do systému obranného, operačního a civilního nouzového plánování, do procedurálních a organizačních aspektů jaderných konzultací a do společných cvičení a operací.“¹¹

OSN

OSN – Organizace spojených národů je na světě „*jedinou a nezastupitelnou univerzální mezinárodní organizací mezivládního charakteru, jejímž hlavním posláním je udržování mezinárodního míru a bezpečnosti a rozvoj hospodářské, sociální a kulturní spolupráce mezi národy.*“¹²

OSN byla založena „26. června 1945 v San Franciscu (USA) na základě přijetí Charty OSN 50 států včetně tehdejší ČSR.“¹³

OSN si společně stanovilo tyto hlavní cíle¹⁴:

– zachování mezinárodního míru a bezpečnosti a v zájmu dosažení tohoto cíle přijímat opatření, kterými by se předešlo ohrožení míru, odstranilo jeho ohrožení a potlačil každý útočný čin nebo jiné porušení míru,

¹⁰ Wikipedie Otevřená encyklopedie, *Armáda České republiky* [online databáze]. (Cit. 5. 3. 2009) URL: http://cs.wikipedia.org/wiki/Armáda_České_republiky

¹¹ Armáda České republiky, *Armáda České republiky se představuje* [online]. (Cit. 1. 3. 2009) URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5090>

¹² EICHLER, *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*, 223.

¹³ Wikipedie Otevřená encyklopedie, *OSN* [online databáze]. (Cit. 5. 3. 2009) URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/OSN>

¹⁴ EICHLER, *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*, 223.

- rozvíjet přátelské vztahy mezi národy na základě vzájemně výhodné spolupráce a dodržování zásady sebeurčení národů a činit jakákoliv další vhodná opatření na posílení mezinárodního míru,
- prosazovat mezinárodní spolupráci cestou řešení mezinárodních problémů, a to hospodářského, sociálního, kulturního nebo humanitního charakteru,
- posilovat a upevňovat úctu k lidským právům a základním svobodám pro všechny bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství,
- sladovat úsilí národů při dosahování těchto cílů.

1.1.5 Svoboda, právo, obrana

Svoboda

„Mír je svoboda založená na uznání práv každého člověka.“¹⁵

Cicero Marcus Tullius

Nedílnou součástí demokratické společnosti je svoboda občanů. Avšak ani dnes, v jednadvacátém století není svoboda samozřejmostí. Mnohé státy stále o svoji svobodu bojují v dlouholetých konfliktech se svými utlačovateli. Odpírání svobody jednomu ať jedinci nebo státu je považováno za trestuhodné a celá společnost je odpovědná za znovunavrácení svobody utlačovaným.

Navrácení svobody státům, které jsou v konfliktu není snadným a krátkodobým úkolem, přesto o něj Armáda České republiky společně s dalšími členskými státy Severoatlantické aliance stále usiluje.

Právo

¹⁵ Citáty, *Svoboda* [online]. (Cit. 3. 3. 2009).

URL: http://www.citaty.org/citaty/detail_t.php?id=svoboda

Právo je souhrnem norem a také jistotou, která lidem zajišťuje spravedlivé jednání, rovnost, hranici obecně přijatelného chování, ale mimo jiné také bezpečnost a ochranu lidského života.

„Právo přikazuje: čestně žít, neurážet druhého a každému přiznávat, co mu náleží. (IURIS PRAECEPTA SUNT HAEC: HONESTE VIVERE. ALTERUM NON LAEDERE, SUUM CUIQUE TRIBUERE)“¹⁶

Ulpianus Domitius

Obrana

Obranou rozumíme¹⁷ lidskou činnost, která brání určitému záměru, situaci či následnému jednání.

„Ve starověku bylo nošení zbraně a podílení se na obraně vlasti nejen čestným úkolem, ale bylo i znakem svobodného občana.“¹⁸ Tento odkaz minulosti přináší pro současnost obraz hrdosti a jisté prestiže pro ty, kteří svobodně a se zbraní chrání svobodu státu, svoji svobodu, ale také svobodu ostatních obyvatel. Současně jsou také rozhodnutí a ochotni nést možná rizika, která se mohou při obraně vyskytnout.

¹⁶ Citáty, *Právo* [online]. (Cit. 3. 3. 2009).

URL: <http://www.citaty.cz/citaty/index.asp?text=pr%0E1vo&btn=true&strana=3>

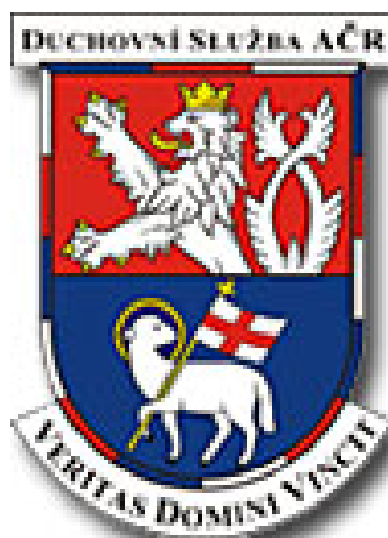
¹⁷ Wikipedie Otevřená encyklopedie, Obrana [online databáze]. (Cit. 5. 3. 2009)

URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Obrana>

¹⁸ VYMĚTAL, *Evangelium v uniformě*, 3.

1.2 Duchovní služba v Armádě České republiky

Znak duchovní služby AČR

VERITAS DOMINI VINCIT – PRAVDA PÁNĚ VÍTĚZÍ

Vojenský kaplan kpt. Mgr. Miloslav Kloubek o kaplanské činnosti v duchovní službě AČR mluví takto:

„Zjistil jsem, že je to služba radostná svojí pestrostí. Setkal jsem se s tolika zajímavými lidmi, při rozmanitých příležitostech. Byl jsem pozván nahlédnout do všemožných životních osudů, že by se o tom daly psát romány, kdyby to nebylo důvěrné. Poznal jsem armádu zevnitř, někdy by se dalo říci, že jí vidím až do žaludku, ale o to víc se cítím být zavázán pomáhat, aby byla armádou slušnou, čestnou, disciplinovanou, ve které si budou vážit podřízení nadřízených a naopak, ve které bude prvořadým zájmem dobro a potřeby společnosti i armády samé v každém posledním vojákovi.“¹⁹

¹⁹ KLOUBEK, M, *Loučení* [online]. (Cit. 10. 3. 2009).

URL: www.kaplani.army.cz/dok/loucení.doc

1.2.1 Vznik duchovní služby v AČR

První zmínky o zřízení duchovní služby ve vojenském prostředí jsou z roku 1918 – 1938, kdy v tehdejší Československé republice existovaly dokonce tři nezávislé duchovní služby a to: katolická, evangelická a československá, které však byly v roce 1939 zrušeny společně se zánikem československé armády.²⁰

O sedm let později byla duchovní služba opět obnovena, ale již se nestačila rozvinout a po čtyřech letech byla znovu zrušena přechodem armády na sovětský vzor.

Po mnoha desítkách let, kdy vládnoucí komunistický režim nepřipouštěl v armádě jakékoliv duchovní aktivity a po jeho pádu byla zanechána v armádě velká mezera a nenaplněnost v duchovním rozměru. Několik následujících let po revoluci v roce 1989 již byl prostor pro to, aby se v armádě duchovní služba stala akceptovatelnou.

V polovině devadesátých let minulého století došlo k obnovení snah o opětovné obnovení duchovní služby, která byla přerušena po druhé světové válce. MO vyjádřilo církvím „*přání, aby Armáda ČR byla co možná brzy „kompatibilní“ s armádami NATO – tedy, aby měla také vlastní duchovní službu, jak je v evropských a severoamerických armádách obvyklé.*“²¹

Na podzim roku 1996 byl „*na základě ústní dohody mezi římskokatolickými biskupy a vysokými důstojníky generálního štábu AČR, pod hlavičkou humanitní služby, vyslán s českými vojáky do Bosny římskokatolický kněz.*“²² Ohlas na jeho působení mezi vojáky byl

²⁰ MACEK, O, *Česko-bratrská církev evangelická ... průvodce čili baedeker*, 83.

²¹ Tamtéž.

²² Jedná se o Tomáše Holuba, který na základě svého působení během mise zvedl velký zájem o duchovní službu v AČR a dal tak velmi cenný podnět pro vznik duchovní služby v AČR.

*mimořádný a byl rozhodující pro změnu pohledu představitelů armády na duchovní službu.*²³

V únoru 1997 bylo oznámeno, že česká armáda bude mít do konce roku 1997 svou vlastní duchovní službu. Přípravou pro vznik duchovní služby byl pověřen Českou biskupskou konferencí Tomáš Holub a Ekumenickou radou církví byl zvolen Jaromír Dus. Dohoda o duchovní službě mezi Ekumenickou radou církví, Českou biskupskou konferencí a resortem obrany České republiky byla podepsána 3. června 1998.

Duchovní služba resortu Ministerstva obrany České republiky existuje od 22. června 1998, kdy vyšel rozkaz ministra obrany o duchovní službě v tisku.

Od 22. června 1998 se začala vyvíjet nová duchovní služba v AČR. Nová byla nejen datem vzniku, ale také má jednu velkou přednost, která ji odlišuje od mnoha ostatních duchovních služeb v armádách zemí NATO. Touto předností je její ekumenicita, protože *„ekumenicita duchovní služby Armády České republiky předběhla vývoj v ostatních armádách NATO. Plně odpovídá vývoji v církvích a evropské ekumeně a spolupráce kaplanů je v tomto ohledu příkladná a nesmírně obohacující...“*²⁴

Podle slov Jana Kozlera²⁵ má nejpropracovanější systém fungování duchovní služba v armádě Velké Británie, která existuje již od roku 1066. Avšak ani duchovní služba v britské armádě není ekumenická ta, jako duchovní služba v AČR.

Při vzniku duchovní služby se všechny zúčastněné církve²⁶ zavázaly, že budou jednotně vystupovat vůči AČR.

²³ MACEK, O, *Českoobratrská církev evangelická ... průvodce čili baedeker*, 83.

²⁴ MACEK, O, *Českoobratrská církev evangelická ... průvodce čili baedeker*, 83.

²⁵ ČERNÁ, V, *Kaplaní zemí NATO v Lulči* [online]. Ministerstvo obrany České republiky, 21. 9. 2007 (Cit. 27. 3. 2009). URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=9921>

²⁶ Církve: římskokatolická, českoobratrská evangelická, československá husitská a adventistů sedmého dne.

Dalším důležitým pravidlem je, že *„je-li hlavní kaplan Generálního štábu AČR římskokatolický kněz, tedy kaplan navržený Českou biskupskou konferencí, je poradcem ministra obrany pro duchovní službu protestant, navržený Ekumenickou radou církví, a naopak.“*²⁷

1.2.2 Dokumenty zřizující Duchovní službu v Armádě České republiky

Důležitými dokumenty, které zřizují a upravují činnost duchovní služby v resortu MO jsou:

- Smlouva mezi ERC a ČBK – která je zavazující pro obě strany ve společném postupu při vytváření a působení duchovní služby v AČR. Současně také stanovuje pojetí a úkol DS, a také stanovuje podmínky pro výběr kandidáta na kaplana v DS AČR, strukturu duchovní služby, ztrátu pověření k vykonávání duchovní služby v AČR a odpovědnost za ostatní duchovní²⁸ a především o duchovní péči všech duchovních v případě hlavního kaplana duchovní služby AČR.
- Dohoda o spolupráci mezi MO, ERC a ČBK – stanovuje podmínky, které jsou závazné pro všechny strany a upravují podmínky pro působení kaplanů jako vojenských příslušníků v rámci duchovní služby AČR. Dále stanovují úkoly vojenských duchovních, vymezuje DS, statut vojenského duchovního a náplň práce duchovních. Další důležitou částí je ustanovení do funkce a odvolání z funkce jak řadových duchovních, tak hlavního kaplana AČR, zajištění materiálních podmínek pro činnost kaplanů a další vzdělávání kaplanů.
- Rozkaz ministra obrany České republiky, který po dohodě mezi církvemi a dohodě MO s ERC a ČBK, zřizuje duchovní službu ke dni 22. června 1998. Stanovuje také zásady činnosti duchovní

²⁷ MACEK, *Českobratrská církev evangelická ... průvodce čili baedeker*, 83.

²⁸ V případě katolické církve je to římsko-katolický vikář.

služby v AČR a plánování zapojování duchovní služby již zaběhlého personálního armádního systému.

- Jednací a organizační řád pro odborná shromáždění a konference Duchovní služby AČR – ustanovuje konkrétní postup pro vedení odborných shromáždění a konferencí.
- *„Vojenský duchovní požívá v souladu s mezinárodním právem zvláštní ochrany, zejména s ohledem na Ženevské úmluvy, ze dne 12. srpna 1949 a Dodatkové protokoly k Ženevským úmluvám, z roku 1949, sjednocené dne 8. června 1977.“²⁹*

1.2.3 Vojenský kaplan v AČR

Mezi nejdůležitější činnosti práce vojenských duchovních patří

„péče o lidský rozměr života a služby těch, kteří žijí a pracují ve vojenském prostředí, dále služba přítomností a možností zprostředkovávat mezi jednotlivými hierarchickými stupni ve vojenské struktuře, v neposlední řadě péče o věřící vojáky základní služby i vojáky z povolání.“³⁰

Funkční náplň vojenského kaplana:

- *Je přímo podřízen veliteli útvaru, u kterého vykonává svou službu.*
- *Zodpovídá za naplňování a dodržování pokynů hlavního kaplana ve své podřízenosti.*
- *Je poradcem velitele v oblasti duchovní služby, etických a morálních hodnot, náboženských otázek.*
- *Podporuje velitele velitelství a velitele všech podřízených stupňů v jejich odpovědnosti za naplňování a ochranu lidského*

²⁹ VYMĚTAL, *Evangelium v uniformě*, 37.

³⁰ TRETERA, *Stát a církev v České republice*, 137.

rozměru života každého vojáka v činné službě a občanského zaměstnance.

- *Zodpovídá za vytváření podmínek pro naplňování ústavně zaručených lidských práv, která souvisejí se svobodou vyznání pro pracovníky dané součásti ve všech situacích spojených s plněním jejich služebních a pracovních povinností.*
- *Poskytuje pomoc při řešení osobních krizí i těžkostí, které vznikají v pracovním, osobním a rodinném životě pracovníků velitelství a přímo podřízených součástí.*
- *Zajišťuje odborné vzdělávání v oblasti etiky a religionistiky formou přednášek, seminářů či besed.*
- *Vykonává nebo zabezpečuje duchovní službu pro příslušníky velitelství i přímo podřízených stupňů a jejich rodiny včetně bohoslužeb pro všechny církevní denominace sdružené v rámci České biskupské konference a v Ekumenické radě církví.*
- *Spolupracuje s duchovními církví a náboženských společností civilního sektoru, není-li činnost těchto duchovních v rozporu s posláním a působností rezortu Ministerstva obrany.*
- *Spolupracuje s duchovními jiných armád v rámci mezinárodních vojenských aktivit.*
- *Spolupracuje s vojenskými lékaři, psychology a dalšími pracovníky, kteří zabezpečují sociální politiku na úrovni velitelství.³¹*

³¹ Duchovní služba Armády České republiky, Funkční náplň vojenského kaplana [online]. (Cit. 15. 4. 2009). URL: http://www.kaplani.army.cz/htm/1_2.html

Základní formy duchovní služby v armádě podle Tomáše Holuba³²:

- Služba přítomnosti, která spočívá v co největším množství aktivit jednotky (např. při výcviku, při společenském životě jednotky a při společenských událostech jednotky a ceremoniích)
- Služba diskrétních rozhovorů je využívána podle důvěry, kterou si kaplan v jednotce získá. K důvěře v kaplana a užití této služby často dochází právě v návaznosti na mnohdy neformální službu přítomnosti.
- Služba liturgických úkonů, která je nabídkou pravidelných bohoslužeb (především jde o ekumenické bohoslužby) a bohoslužeb při různých důležitých příležitostech (např. odjez a návrat z mise, žehnání bojové zástavy, apod.).
- Služba skryté modlitby – je jakoby nedůležitým prvkem duchovní služby, ale pro vojáky vytváří duchovní zázemí pro konání služby.

1.2.4 Současná duchovní péče v AČR

Duchovní, kteří se rozhodli pro službu vojenských kaplanů musí podle Holuba³³ pro vstup do duchovní služby AČR splnit tyto podmínky:

- Absolvovat základní vojenskou službu,
- Minimálně dva roky působit v pastoraci (tzn. ve sboru nebo farnosti),
- Zúčastnit se soustředění a formace,
- Absolvovat pobyt spolu s kněžími, kteří již tuto nebo podobnou službu absolvovali.

³² HOLUB, *Pastorační služba v Armádě České republiky*, 8 – 9.

³³ JANDLOVÁ, M, *Tisková konference – duchovní služba v armádě* [online]. (Cit. 28. 4. 2009). URL: <http://www.katolik.cz/texty/view.asp?cis=60>

Mezi největší úspěchy současné duchovní služby AČR nepochybně patří její ekumenicita, která je příkladná i pro ostatní duchovní služby v armádách zemí NATO.

Zda mezi jedenadvacet kaplanů – mužů, kteří jsou v aktivní službě přibude i žena – kaplanka je otevřené. Bývalý hlavní vojenský kaplan Tomáš Holub uvádí, že „v dohodách mezi církvemi a rezortem obrany tato otázka nebyla uzavřena. Zatím se církve dohodly, že tuto službu budou vykonávat muži. Žena v armádě je totiž v současnosti spíše nový prvek, proto by to nebylo prozíravé. Ovšem do budoucna to vyloučeno není.“³⁴

Současně však také dodává, že „v zahraničí to možné je, např. hlavní kaplan amerických vzdušných sil – respektive kaplanka – je žena s hodností generála.“³⁵

Novinkou pro Duchovní službu AČR je podle kaplana P. Rumla³⁶ od roku 2006 služba římskokatolických ženatých jáhnů. Bývalý hlavní vojenský kaplan Tomáš Holub uvádí, že „podle rozhodnutí českých a moravských biskupů mohou službu vojenského duchovního vykonávat nejen kněží, ale i ženatí jáhni. Biskupové jsou přesvědčeni, že charakter služby vojenského duchovního se právě pro ně hodí.“³⁷

Dalším velkým úspěchem současné duchovní služby AČR je ocenění, které „dne 6. prosince 2004 přijala Duchovní služba AČR Kříž z hřebů a stala se členem této komunity.“³⁸

Bývalý hlavní vojenský kaplan Tomáš Holub na toto ocenění reagoval:

³⁴ JANDLOVÁ, M, *Tisková konference – duchovní služba v armádě* [online]. (Cit. 28. 4. 2009). URL: <http://www.katolik.cz/texty/view.asp?cis=60>

³⁵ Tamtéž.

³⁶ MACEK, O, *Českobratrská církev evangelická ... průvodce čili baedeker*, 83.

³⁷ Armáda České republiky, *První trvalý jáhen ve službách české armády* [online]. (Cit. 30. 3. 2009) URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=6570>

³⁸ Armáda České republiky, *Komunita kříže z hřebů* [online]. (Cit. 1. 4. 2009) URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5475>

„Osobně mne těší, že toto úsilí, abychom působili jednotně, abychom vytvářeli takové mosty smíření nejenom mezi vojáky, ale už i uvnitř církvi, bylo oceněno loni na podzim přijetím do Společenství kříže z hřebů.“³⁹

„Dne 14. listopadu 1940 bylo město Coventry v Anglii zničeno německým bombardováním. Z velkolepé katedrály v centru města zbyly jen trosky, leželo zde nespočet středověkých hřebů a ohořelých trámů. Dva z trámů spadly přes sebe tak, že vytvářely kříž. Tento kříž byl vztyčen na kamenném oltáři zničené katedrály a doplnil nápis „FATHER FORGIVE“ (Otče odpusť), který napsal probošt Howard na zčernalou zeď presbytáře krátce po požáru. Tato slova byla určena všem a měla upozornit na potřebu smíření s Bohem i mezi lidmi navzájem.

Později byl složením tří původních hřebů vytvořen také známý Cross of Nails (Kříž z hřebů), který přijala za svůj komunita z katedrály v Coventry usilující o smíření. Po válce byly tyto kříže věnovány německým městům Kiel, Drážďany a Berlín, které byly silně poškozeny spojeneckým bombardováním. Od té doby se Kříž z hřebů jako symbol míru a smíření rozšířil po celém světě.“⁴⁰

Tomáš Holub dále upřesňuje, že „jsme první vojenská duchovní služba na světě, která do tohoto společenství byla přijata. To je pro nás obrovskou radostí a velkým oceněním naší práce.“⁴¹

³⁹ Ministerstvo obrany České republiky, *Rozhovor s hlavním kaplanem Armády České republiky podplukovníkem Tomášem Holubem* [online]. (Cit. 1. 4. 2009)
URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5938>

⁴⁰ Armáda České republiky, *Komunita kříže z hřebů* [online]. (Cit. 1. 4. 2009)
URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5475>

⁴¹ Ministerstvo obrany České republiky, *Rozhovor s hlavním kaplanem Armády České republiky podplukovníkem Tomášem Holubem* [online]. (Cit. 1. 4. 2009)
URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5938>

Vojenští kaplani se také podle kaplana P. Rumla zúčastňují „všech větších vojenských celků – brigád, ale také výchovného a vzdělávacího procesu vojáků – Univerzita obrany.“⁴²

Pastorační centrum Duchovní služby AČR v Lulči u Vyškova

Pastorační centrum Duchovní služby AČR v Lulči u Vyškova bylo po rekonstrukci nově otevřeno 6. července 2007.

Toto centrum je určeno, aby sloužilo „jako výcvikové a školící zařízení. Je určeno k pořádání etických seminářů pro vojáky v základním výcviku, instruktory výcviku, vrchní praporčíky a podobně. Je místem k neformálnímu setkání vojáků před a po jejich působení v misích. Pod vedením kaplanů zde vedou diskuze o mravních hodnotách hlavně ve vztahu k ostatním lidem, zvláště v prostředí mírových misí, kde jsou těmito dilematům vystaveni tváří v tvář.“⁴³

1.3 Zahraniční vojenské mise AČR

Zahraniční vojenské mise AČR

Česká republika již několik let „podporuje svou účastí v zahraničních operacích dva základní cíle – pomáhá řešit konflikty v místech, kde vznikají, a tím brání jejich šíření a v extrémním případě až přenesení na území naší republiky, a zároveň omezuje možné negativní dopady těchto konfliktů na zájmy ČR.“⁴⁴

⁴² MACEK, O, *Česko-bratrská církev evangelická ... průvodce čili baedeker*, 83.

⁴³ ČERNÁ, V., *Síla musí jít ruku v ruce s etikou*. [online]. (Cit. 9. 4. 2009)
URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=9548>

⁴⁴ Ministerstvo obrany České republiky., *Rok práce pro bezpečnou budoucnost*, 8-9.

Vojenské kontingenty AČR se podílejí na řešení konfliktů a „zároveň pomáhají připravovat místní ozbrojené složky a zapojují se i do rekonstrukční činnosti a do humanitárních aktivit.“⁴⁵

Vývoj účasti vojáků AČR v zahraničních misích

První událostí, která je velkým mezníkem pro vývoj a další činnost AČR v zahraničních misích, bylo překročení iráckých vojsk hranice Kuvajtského státu v noci z 1. na 2. srpna roku 1990⁴⁶ a obsazení celého území státu Kuvajt.

Na tento agresivní útok irácké armády reagovala Rada bezpečnosti OSN, která „tuto agresi okamžitě odsoudila a americký prezident George Bush vyslal do oblasti Perského zálivu vojáky své armády.“⁴⁷

V té době ještě neexistovala Česká republika v dnešní podobě, ale byla spojena s dnešní Slovenskou republikou v tehdejší Československo. I tehdejší československá vláda vydala dne 23. září 1990 „souhlas s vysláním československé protichemické jednotky do zálivu.“⁴⁸

„Na základě tohoto rozhodnutí vyslala armáda ve dnech 11. - 14. prosince 1990 celkem 200 vojáků-dobrovolníků do Saúdské Arábie.“⁴⁹

Těmito dny se začala psát nová kapitola účasti vojáků Československa a později České republiky při pomoci v řešení krizových událostí všude ve světě, kde to bylo zapotřebí.

Míst, kde se čeští vojáci velkou měrou přičinili o zlepšení bezpečnostní situace, nebo životních podmínek je mnoho – například znovunavrácení svobody lidem v Kuvajtu, ochrana civilního obyvatelstva před chemickými útoky v Kuvajtu, odstraňování nevybuchlé munice v Kosovu a v oblasti bývalé Jugoslávie, odstraňování a zmírňování následků přírodních

⁴⁵ Ministerstvo obrany České republiky., *Rok práce pro bezpečnou budoucnost*, 8.

⁴⁶ Ministerstvo obrany České republiky: *Historie zahraničních misí* [online]. (cit. 15.4. 2009) URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=3699>

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž.

katastrof v Turecku⁵⁰, ochrana a boj proti hrozbám teroristických radikálních skupin v Afghánistánu, ale také humanitární činností (obnovení a stavění škol a obydlí pro chudé civilní obyvatelstvo, zdravotnickou péčí, dodávkami léků a očkovacími látkami, konkrétními materiálními dary, apod.) v Kosovu a nejen tam.

1.3.1 Příprava na účast v zahraničních vojenských misích

„Místa, jako je Kosovo, Irák, Afghánistán, jsou vzdálena jen geograficky. Ve skutečnosti jsou nám v mnoha ohledech daleko blíže, než si myslíme a než jsme ochotni si připustit. Válka není nikdy dost daleko na to, aby si nás nemohla najít.“⁵¹

Tato slova nejsou jen pouhou výstrahou, ale také ukazují na velkou důležitost přípravy všech členů AČR na připravenost k možnému vzniku konfliktu.

Vojeňští kaplani mají přímo při vstupu do duchovní služby v AČR povinnost splnit vojenskou službu a v přípravě před zahraničními misemi se účastní stejného výcviku s vojáky. Jednu odlišnost od běžného vojáka však kaplani mají – jsou tzv. Nekombatanti⁵², což znamená, že nesmějí být nuceni nosit a nepoužívat zbraně.

Bývalý hlavní kaplan Tomáš Holub⁵³ však upřesňuje, že si duchovní služba interně stanovila výjimku pro tento zákaz používání zbraně pouze ve výjimečných situacích. Takovou situací byla událost v misi KFOR, kdy

⁵⁰ Šlo o ničivé zemětřesení. Odhaduje se, že o život přišlo až 35 000 lidí- přežato z Multimediální výuková příručka, *Přírodní katastrofy a environmentální hazardy*. [online]. (cit. 12. 4. 2009). URL: <http://sci.muni.cz/~herber/quakedisasters.htm#5>

⁵¹ Ministerstvo obrany České republiky., *Rok práce pro bezpečnou budoucnost*, 8-9.

⁵² VYMĚTAL, M., *Evangelium v uniformě*, 37.

⁵³ ZEMAN, *Voják beze zbraně*, 24 - 25.

„například kaplan brigády jede mimo základnu třeba se švédskou řidičkou a neexistuje dohoda mezi českou a švédskou armádou, že bude jejich voják chránit našeho kaplana.

Například americké, britské nebo německé jednotky to řeší tak, že přidělují svým kaplanům bodyguardy, což ale v našem prostředí není akceptovatelné. Proto jsme situaci řešili určitými výjimkami a uvidíme, jak se to bude dál vyvíjet.“⁵⁴

Vojenští kaplani požívají i různé výhody. Například „nemá s ním být veden boj a v zajateckém táboře má zajištěn volný pohyb.“⁵⁵

1.3.2 Přehled zahraničních misí AČR

Tabulka č. 1: Seznam zahraničních misí AČR ke dni 31. března 2009.⁵⁶

	Název	Počet	Kdo	Kdy	Kde
1.	Pouštní bouře - osvobozovací operace	200	ČSLA	1990 – 1991	Kuvajit
2.	UNGCI - Humanitární operace	320	AČR	1991 – 2003	Irák
3.	UNPROFOR - Mírová mise	2250	ČSLA, AČR	1992 – 1995	Země bývalé Jugoslávie
4.	UNCRO - Mírová mise	750	AČR	3/1995 - 1/1996	Chorvatsko – Krajina
5.	UNTAES - Mise - polní nemocnice	100	AČR	1/1996 - 1/1998	Chorvatsko - Východní Slavonie
6.	IFOR, SFOR, SFOR II - Mírová operace	6300	AČR	1996 - 12/2001	Bosna a Hercegovina, Chorvatsko
7.	AFOR - polní nemocnice	100	AČR	1999	Albánie + Turecko (zemětřesení)
8.	KFOR - Mírová operace	980	AČR	1999 - 2/2002	Kosovo
9.	ESSENTIAL HARVEST (THF) - Mírová operace	120	AČR	8/2001 - 10/2001	Makedonie

⁵⁴ ZEMAN, *Voják beze zbraně*, 24 - 25.

⁵⁵ VYMĚTAL, *Evangelium v uniformě*, 37.

⁵⁶ Ministerstvo obrany České republiky: *Historie zahraničních misí* [online].

(cit. 15.4. 2009) URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=3699>

10.	KFOR - Česko-slovenský prapor	2400	AČR	2/2002 - 7/2005	Kosovo
11.	KFOR - brigáda a úkolové uskupení Střed	1438	AČR	od 2005	Kosovo
12.	SFOR - Velitelství + civilní spolupráce	42	AČR	2002 - 12/2004	Bosna a Hercegovina
13.	TRVALÁ SVOBODA - Protiteroristická operace	612	AČR	3/2002 - 6/2003	Kuvajť
14.	ISAF - Mírová operace (6. a 11. polní nemocnice)	269	AČR	4/2002 - 1/2003	Afghánistán
15.	ISAF - Polní chirurgický tým	11	AČR	1/2003 - 4/2003	Afghánistán
16.	IZ SFOR - Kontingent 7. polní nemocnice	526	AČR	4/2003 - 12/2003	Irák, Basra
17.	IZ SFOR (MNF - I) - Kontingent Vojenské policie	1273	AČR	12/2003 - 12/2006	Irák, Shaibah
18.	CONCORDIA - operace EU	2	AČR	4/2003 - 12/2003	Makedonie
19.	ISAF EOD + meteo - Letiště Kábul	350	AČR	3/2004 - 3/2007	Afghánistán
20.	TRVALÁ SVOBODA - 6. skss	120	AČR	3/2004 - 8/2004	Afghánistán
21.	WINTER RACE - humanitární operace NATO	29	AČR	neuveďeno	Pákistán
22.	TRVALÁ SVOBODA - operace NATO	120	AČR	neuveďeno	Afghánistán
23.	ALTHEA - Operace EU	400	AČR	neuveďeno	Bosna a Hercegovina
24.	MNF I - operace koalice mnohonárodních sil – Irák	423	AČR	do 12/2008	Irák
25.	KAIA - ISAF – polní nemocnice na kábulském mezinárodním letišti KAIA	658	AČR	4/2007 - 12/2008	Afghánistán
26.	Výcviková mise NATO v Iráku - NTM – I	4	AČR	Ukončena 28.2.2009	Irák
27.	Mise ISAF Uruzgán – ochrana a obrana obvodu nizozemské základny Camp Hadrian	200	AČR	Ukončena 20.3.2009	Afghánistán
28.	Operace Evropské unie "EUFOR" Čad	2	AČR	Ukončena 15.3.2009	Čad

1.3.3 Činnost vojenských kaplanů při zahraničních vojenských misích

Podle bývalého ministra obrany Jiřího Šedivého je „*duchovní v oblasti lidské a etické nenahraditelným partnerem dobrého velitele. Je jeho poradcem, blízkým pomocníkem i jakousi slyšitelnou ozvěnou. Vojenský kaplan je člověkem, který má nejen potěšit a povzbudit, ale především poskytnout pomoc ve všech těžkostech a krizích, které mohou vojáka potkat.*“⁵⁷

Vojenští kaplani v jednotkách, které se účastní zahraničních misí, podle Vymětala⁵⁸ poskytují nejen duchovní a psychickou pomoc a podporu vojákům, ale zajišťují i různé sportovní a společenské aktivity pro vojáky. Vojenští duchovní však vykonávají i méně radostnou činnost a to: např. navštěvují nemocné a zraněné, píší dopisy pozůstalým, doprovází tělesné ostatky vojáků domů atd.

Dalším důležitým úkolem vojenských kaplanů je pomoc při obnově komunikace nábožensky znesvářených stran. O tomto úkolu v misi KFOR v Kosovu Jan Kozler řekl: „*Mým úkolem bylo, mimo jiné, zajišťovat určitý komunikační kanál mezi muslimy z řad kosovských Albánců a pravoslavnými Srby. To byla velmi zajímavá zkušenost.*“⁵⁹

1.3.4 Problémové situace a jejich řešení

Během působení vojáků a všech členů kontingentu v zahraničních misích je na ně kladeno velké množství zátěží např. odloučení od rodiny, náročný výkon služby, nebezpečí, únava, nemoc, neshody v kolektivu, rozchod s partnerem, vlastní selhání, vnitřní zmatek, blízkost smrti, izolaci od civilního obyvatelstva, nebo také stres.

⁵⁷ MAREK, *Zrodila se tradice bible*, 12.

⁵⁸ VYMĚTAL, *Evangelium v uniformě*, 14.

⁵⁹ ČERNÁ, V., *O změnách a zkušenostech v armádě hovořil hlavní kaplan AČR Jan Kozler* [online]. (cit. 28. 4. 2009) URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=8058>

Vojáci se často musí „rozhodnout k aktivitě, která může mít děsivé následky i při sebelépe míněném rozhodnutí. Tato odpovědnost a případné výčitky svědomí poté, co k nějakému neštěstí dojde, představují asi největší zátěž v působení vojáků vojsk OSN, UNPROFOR a NATO.“⁶⁰

Dalším z mnoha problémů je samota, kterou prožívají nejen vojáci, ale i kaplani a velitelé kontingentu. U velitelů kontingentu se vyskytuje i jiný problém než je samota. Velitelé „se zasazují za svoje lidi, a přitom musí počítat, že ne vždy budou pochopeni, ne vždy je lidé budou plácet po rameni, budou chápat, co dělají.“⁶¹

Mezi nejdůležitější úkoly vojenských kaplanů v průběhu mise patří přesvědčení vojáků o smyslu jejich služby i v obtížných situacích. „Voják má být přesvědčen o smyslu svého chování, má chápat širší souvislosti, ve kterých je jeho úloha a svou osobní odpovědnost.“⁶²

Vojenští kaplani při pomáhání řešení obtížných situací vojáků nejčastěji používají rozhovory nebo dávají vojákům na vědomí svou přítomnost a možnost kdykoliv přijít svůj problém řešit.

Další možností jak mohou vojáci během mise řešit své problémy je možnost využití služby vojenského psychologa. „Psychologové a kaplani mohou mít v určitých situacích společné pole působnosti.“⁶³

Vojenský kaplan Jakub Holík nabádá, že „lidé s vírou nemusí v krizových situacích ztrácet hlavu, říkat si – vše je ztracené. Mají určitou naději, víru.“⁶⁴

⁶⁰ VYMĚTAL, *Evangelium v uniformě*, 14.

⁶¹ PROCHÁZKA, *Ve jménu pomoci*, 30 - 32

⁶² VYMĚTAL, *Evangelium v uniformě*, 12.

⁶³ PAVLÍKOVÁ, *Názory vojenské veřejnosti na duchovní službu v AČR*, 12.

⁶⁴ PROCHÁZKA, *Ve jménu pomoci*, 30 – 32.

1.3.5 Ukončení zahraničních vojenských misí a příprava na návrat domů

Zahraníční mise AČR jsou většinou rozděleny na několik rotací, které se střídají na místě své činnosti po půl roce. Celková délka působení vojáků v jednotlivých misích v zahraničí je závislá na situaci v dané zemi nebo regionu, ale také na odsouhlasení pokračování nebo skončení účasti českých vojáků v zahraničních misích.

Důvodem pro ukončení činnosti vojáků v zahraničních misích však mohou být i důvody vážného zranění a nutnosti převozu kvůli lepší zdravotnické vybavenosti do České republiky, nebo méně častá tragická úmrtí.

Vojenský kaplan M. Jordánek uvádí, že *„nejtěžší okamžiky nastaly při těžkých zraněních a naposledy i při tragickém úmrtí. Tady se podpora týká jak pozůstalých, tak otrěsené jednotky, z níž voják pocházel.“*⁶⁵

1.3.6 Duchovní pomoc při návratu do běžného života

V průběhu působení vojáků v zahraniční misi se podle Vymětala⁶⁶ změnil jejich přístup k vnímání vlastní služby. Vojáci až v zahraničních misích vidí přímé výsledky své práce a to, jak jejich služba pozitivně ovlivňuje a mění situaci v daném místě.

Vojenský kaplan Jakub Holík popisuje zkušenost z mise:

*„Silně na mě také zapůsobilo, když jsme s jedním velitelem rozváželi humanitární pomoc, byli jsme v jedné velice chudé rodině a on mi pak řekl – tak to byla jedna z nejdůležitějších věcí, které jsem zde v misi udělal.“*⁶⁷

⁶⁵ MACHÁNĚ, J., *Vojenští kaplani na největším armádním cvičení* [online]. Katolický týdeník, 43/2006, (cit. 3. 5. 2009)

URL: <http://www.katyd.cz/index.php?cmd=page&type=11&article=4897>

⁶⁶ VYMĚTAL, *Evangelium v uniformě*, 30

⁶⁷ PROCHÁZKA, *Ve jménu pomoci*, 30

Problémy a otázky, které at' už vyřešené nebo nevyřešené si vojáci s sebou odvázejí z mise zpět do běžného života je možné i nadále řešit a konzultovat s vojenskými kaplany. Zda tak vojáci činí a jak často je uvedeno ve vyhodnocení dotazníků pro kaplany v praktické části.

To, jak vojáci sami vnímají svoji účast v zahraniční misi je může ovlivnit mnoha směrech. Vojáci mohou vnímat svoji účast jako ztrátu času a nemožnost něco změnit, nebo jako ztrátu společně tráveného času s rodinou apod. Tyto a podobné myšlenky mohou vojáky ovlivnit i v dalším rozhodování, zda se mají znovu účastnit zahraničních misí.

2. Praktická část

2.1 Dotazníky kaplanů

Dotazníky pro kaplany:

Z celkového počtu jedenadvaceti kaplanů, kteří jsou v současné době v aktivní službě duchovní služby AČR, tento dotazník (viz příloha č.1) bylo ochotno vyplnit třináct kaplanů.

1. Proč jste se rozhodl pro duchovní službu v Armádě ČR a co jste od ní očekával?

Na tuto otázku většina kaplanů odpovídá, že byli pro vykonávání duchovní služby v armádě osloveni biskupem, nebo přímo hlavním vojenským kaplanem, či kolegy, kteří již jako vojenští duchovní působili.

Někteří kaplani uvádějí oslovení touto činností ještě v průběhu studia (např. na KTF UK) přednáškami již působících vojenských kaplanů, nebo i pozdější zjištění, že by se pro tuto službu cítili být vhodnými kandidáty a následně se snažili o splnění všech podmínek pro možnost vykonávat tento specifický druh duchovní služby.

Nepřehlédnutelná je pohnutka většiny dotazovaných a to touhy pomáhat vojákům v jejich duchovních potřebách, zažít dobrodružství, ale také touha po změně ve svém životě (především touha vyzkoušet i jiný, trošku odlišný druh duchovní služby a lákavá možnost pracovat v mladém prostředí duchovní služby) nejčastěji u kaplanů, kteří již několik let se věnují duchovní službě ve sborech a farnostech.

Při rozhodování, zda si zvolit duchovní službu v AČR hrála u kaplanů, kteří pocházejí z protestantských a jiných církví, ve kterých mohou uzavřít sňatek a mají rodiny, velkou roli i ohleduplnost ke své rodině (místo

bydliště a případné stěhování, u dětí nová škola a ztráta kamarádů ze školy původní, atd.).

Vykonávat duchovní službu v AČR pouze několik dotazovaných pojalo jako výzvu podílet se na něčem novém, co je potřeba spoluvytvářet a dále se podílet na vývoji duchovní služby AČR, nebo také víra, že tento druh služby lidem má svůj smysl a má jej vykonávat.

Jeden dotazovaný uvádí jako důvod, proč konat duchovní službu v AČR, osobní výzvu, zda budu schopen ve svém věku schopen projít intenzivním tříměsíčním základním výcvikem. Dalším důvodem k této službě je zlepšení finančního ohodnocení ve vojenské DS.

Očekávání dotazovaných se významně nelišila. Kaplani uváděli především osobní růst, bohaté zkušenosti, nové prostředí, doprovázení vojáků ve specifických okamžicích lidského života, bezprostřední kontakt s lidmi a touhu být nablízku potřebným.

2. Jak jste vnímal možnost účastnit se vojenské zahraniční mise a jak jste se na misi odborně připravoval?

Devět z dvanácti dotázaných kaplanů vnímá možnost účastnit se vojenských zahraničních misí jako přirozenou součást duchovní služby v AČR. Čtyři z dvanácti kaplanů uvádějí, že se na misi těšili, další dva kaplani tuto příležitost brali jako příležitost k získání nových profesních zkušeností a jeden uvádí, že by byl účasten v misi pořád, pokud by to bylo možné.

Způsoby přípravy na účast v misích jsou téměř shodně zastoupeny. Hromadnou přípravu celého kontingentu uvádí polovina dotázaných (v ní se vojáci učí i historii konfliktu, o místní kultuře, zvycích a náboženstvích), zdokonalování v cizím jazyce (převážně angličtině a místním jazykům) uvádějí tři z dotázaných.

Jeden z dotázaných kaplanů uvádí i zjišťování informací o misích od zkušenějšího kolegy a další uvedl, že si v době před misí sepsal závěť, protože chtěl „být o krok napřed“.

3. Co Vás po příjezdu na určené místo mise nejvíce zaujalo?

To, co kaplany po příjezdu na určené místo mise nejvíce zaujalo uvádí šest z dvanácti dotázaných jako místní podmínky života a tamní kulturu.

Ostatní kaplani téměř shodně uvádí nové prostředí, podmínky života vojáků na základnách (vybavenost, režim dne, ...), vnitřní změna ve vojácích i v samotných kaplanech, proměna vztahů a sympatií v kolektivu na základně, soudržnost jednotky a setkání s dalšími příslušníky ostatních působících armád.

Jeden z kaplanů uvádí u misí v Kosovu vřelý kontakt s místními obyvateli (Srbové a Albánci) a místní náboženskou situaci. U válečných misí z Kuvajtu dále uvádí zážitek z války a bezprostřední ohrožení života při náletech, smutek poválečné země, chování lidí ve válce, nepořádek a všudypřítomné odpadky.

4. Co považujete za důležité dodržovat při setkání s lidmi v konfliktní zóně?

Mezi nejdůležitější věci, které je třeba dodržovat při setkání s lidmi v konfliktní zóně je nejčastěji (desetkrát) uváděno respektování zvyků, tradic, místní kultury, pochopení úhlu pohledu místních lidí, přátelskost, vstřícnost a úcta k lidské důstojnosti.

Další důležité podmínky pro setkání s lidmi v místech konfliktu jsou jednotlivě vyjmenovány. Jsou to: předcházení bezpečnostních rizik, naslouchání, péče o vnitřní duševní hygienu, nadhled, loajalita k velení při jednání s místními lidmi, nedávat popud k nepřátelským náladám a aktivitám.

5. Je snadné pro člověka „zvenčí“ pochopit smysl konfliktu v dané zemi/území?

Na tuto otázku devět dotázaných kaplanů odpovídá jako na velmi nesnadné. Šest kaplanů však uvádí, že je potřeba si informace zjišťovat z různých zdrojů a především je ověřovat, protože i místní informátoři se mohou mýlit.

Pouze jeden z dotázaných kaplanů uvádí, že to většinou nechápou ani místní lidé uvnitř konfliktu a další z kaplanů uvádí, že pochopit smysl konfliktu je možné, ale je to většinou velmi smutné.

6. Jak jste vnímal život a jeho smysl v tak odlišném prostředí vojenské zahraniční mise?

Odpovědi na tuto otázku se velmi různí. Tři z dotázaných kaplanů uvádějí smysl života v pomoci dané zemi či oblasti. Čtyřmi odpověďmi kaplani uvádí vnímání smyslu života a život stejně jako v domácích podmínkách, přičemž dva z nich zdůrazňují dobrý kolektiv na základně.

Dále je vždy po jedné odpovědi uváděno radostnější vnímání života a potřeba hovořit o smyslu života, vnímání rozdílnosti v životní úrovni, houževnatosti a trpělivosti lidí, kteří trpí nedostatkem. Také je vnímáno posunutí hodnot, postojů a vztahů, nesmyslnost zbytečné smrti a také prohloubení smyslu života v nebezpečných situacích.

7. Setkal jste se během mise se smrtí?

Přítomnost smrti během misí pocítilo osm z dvanácti dotázaných kaplanů. V těchto případech uvedli, že šlo o smrt českého vojáka, vojáka cizí armády, nebo smrt českého vojáka, který zemřel na jiné misi, ale přesto poznamenala i ostatní vojáky a členy AČR.

Zbývající čtyři kaplani uvádějí, že se se smrtí v průběhu služby v zahraničních misích nesešli.

8. Jak se vojáci vyrovnávají s možnými riziky?

Čtyři z dotázaných kaplanů uvádějí, že vojáci se riziky vyrovnávají profesionální přípravou na konkrétní rizika. Tři kaplani uvádí, že vojáci o možných rizicích komunikují a další tři kaplani uvádí, že si možná rizika vojáci nepřipouští.

Mezi ostatní způsoby jak se s riziky vojáci vyrovnávají kaplani uvádí vždy po dvou odpovědích: vyrovnání se s problémy prací, vyrovnání se s problémy „po svém“ nebo různě s vědomím týmu a spolehnutím se na ostatní vojáky.

Nejméně často kaplani uvádějí (vždy po jedné odpovědi) vyrovnání se s problémy sportem, modlitbou nebo dodržováním pravidel bezpečnosti.

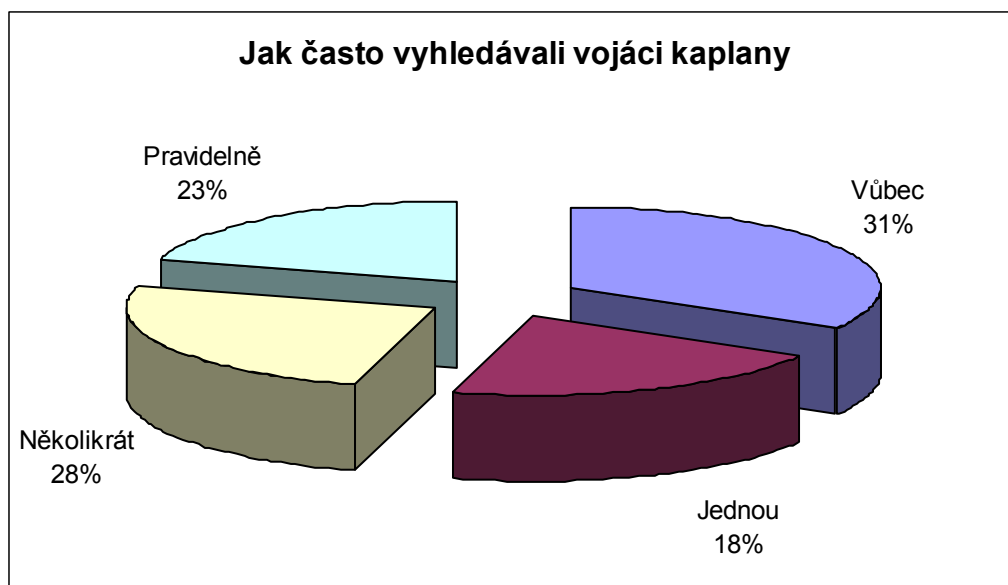
9. Co považujete za nejobtížnější okamžiky během mise?

Mezi nejčastější nejobtížnější okamžiky mise uvádějí tři z dotázaných kaplanů konfliktní vztahy.

Dalšími okamžiky, které kaplani vždy jednotlivě uvádějí jsou: smrt vojáka, smrt blízkého, osamocení, vztah k veliteli jednotky, najít způsob jak vojáky oslovit, absence soukromí, superintenzivní vztahy, rozchod s partnerem, nestabilní rodinné zázemí, dezinformace českých médií, zranění, útok na jednotku a bezmoc pomoci tam, kde je potřeba, když to momentálně není možné.

10. Vyhledávali Vás vojáci často? (uváděno v % vzhledem k celkovému počtu účastníků mise)

Graf č.1 – Jak často vojáci vyhledávali kaplany během mise

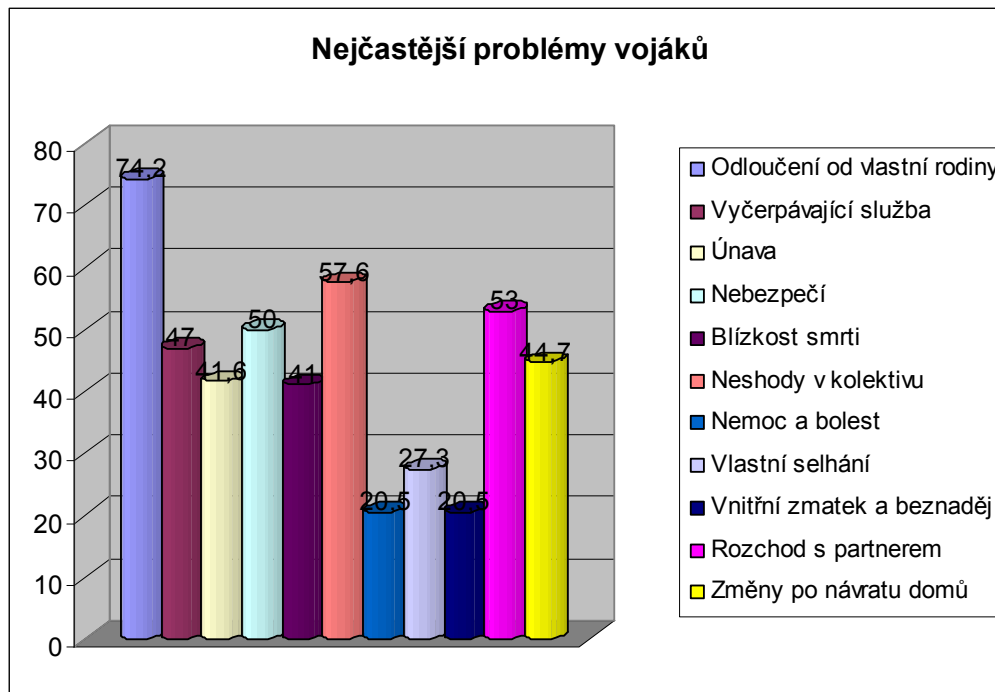
Kaplaní uvádějí, že vojáci je v průběhu mise nevyhledali vůbec v jedenatřiceti procentech. Jen jednou kaplana vojáci navštívili v osmnácti procentech, několikrát kaplana navštívili vojáci v osmadvaceti procentech a pravidelně kaplana navštívilo třiadvacet procent.

Na tomto grafu je zřejmá velká snaha kaplanů při účasti v misích oslovit vojáky.

Lze považovat za úspěch, že jen necelá třetina všech vojáků kaplana nevyhledala vůbec a pravděpodobně nemají žádnou zkušenost s duchovní službou.

Další podotázkou, na kterou kaplani odpovídali bylo přiřazení bodů od jednoho k jedenácti podle četnosti nejčastějších problémů vojáků v průběhu mise.

Graf č. 2 – Nejčastější problémy vojáků během mise – uvedeno v %

V grafu jsou uvedeny nejčastější problémů vojáků podle toho, jak je kaplani hodnotili.

Je zajímavé, že klasická témata pastorační činnosti jako jsou nemoc a bolest, vlastní selhání, vnitřní zmatek a beznaděj jsou podle kaplanů nejméně časté.

Čtyři nejčastější problémy vojáků jsou učeny k řešení spíše pro psychologa.

Výsledky grafu také ovlivňují zkušenosti z misí v různých situacích. Odlišnosti by bylo možno nalézt při samostatných

výzkumech v zahraničních misích s bojovým nasazením (například v Afghánistánu) a v mírových misích (například v Kosovu).

11. Myslíte si, že jste byl vojáky vnímán více jako duchovní nebo jako přítel?

Z dotázaných kaplanů šest uvádí, že byli vnímáni více jako přítel. Další odpovědi, které se vyskytovaly pouze jednotlivě uvádějí, že kaplani jsou vnímáni jako duchovní, nebo jako duchovní jen napůl, přátelé jen s některými, nebo i duchovní jen pro některé vojáky.

Dva z dotázaných kaplanů uvedlo, že neumí rozlišit mezi přátelstvím a duchovním rádcem, a že vnímání kaplana jako duchovního je možné nejprve jako přítele, až následně jako duchovního.

12. Co považujete za důležité, nebo problematické při přípravě na návrat domů z mise?

Mezi nejčastější a snad nejproblematičtější uvádí pět z dotázaných kaplanů mylný předpoklad, že se doma v nepřítomnosti vojáka nic nezměnilo. Čtyři z dotázaných kaplanů uvádějí jako další důležitou věc obnovu komunikace s rodinou, počítat s nějakou dobou na aklimatizaci a snížit očekávání po příjezdu.

Další důležité věci, které kaplani jednotlivě uvádějí jsou těsně propojeny. Jedná se o návrat do rodiny po delší nepřítomnosti, práce na budování a udržování vztahů, řešení krizí, vyrovnání se s narušením zaběhlého řádu rodiny, příprava na nepochopení či nedocení služby a trpělivost.

13. Vyhledávali Vás vojáci i po návratu domů z mise?

Jedenáct z dvanácti dotázaných kaplanů odpovědělo, že ano, ale jen někteří vojáci a dokonce i pravidelně.

Jeden z dotázaných kaplanů uvádí, že jej po návratu z mise pravidelně velmi často navštěvovali vojáci i se svými rodinami a některým i křtil děti.

14. Považujete za důležité, aby se kaplani účastnili vojenských zahraničních misí?

Účast vojenských kaplanů v zahraničních misích považují všichni dotázaní za velmi důležité a někteří z nich uvádějí, že je to prospěšné pro obě strany (myšlena prospěšnost pro vojáky i pro samotné kaplany), s čímž souhlasí i samotní velitelé kontingentů.

15. Co si myslíte, že Vám přinesla / vzala účast na zahraniční misi?

Mezi nejčastější věc, kterou mise kaplanům přinesla byla deseti kaplany označena zkušenost. Přátelství označili čtyři z dotázaných kaplanů. Posun v duchovní službě, vlastní sebepoznání a poznání nového bylo označeno vždy dvěma kaplany.

Následné pojmy uvádějí kaplani vždy jednotlivě. Jsou to: vyšší sebevědomí, pocit dobře vykonané práce, vytříbení vztahů, přiblížení s vojáky, peníze, ale také konflikty v manželství a rodině.

Na druhou část otázky, co účast v misi kaplanům vzala všichni kaplani neodpovídají. Nejčastější odpovědí však je nemožnost trávit čas s rodinou, kterou uvedli tři z dotázaných kaplanů.

Kaplani dále jednotlivě uvádějí ztrátu iluzí, pár týdnů života, část klidu a jeden z nich otevřeně přiznává, že se teprve časem uvidí, co mu mise vzala.

Vlastní připomínky k činnosti duchovních při zahraničních vojenských misích:

Tato volná část dávala kaplanům možnost uvést vlastní poznatky, které se týkají činnosti vojenských kaplanů v zahraničních misích.

Všichni dotazovaní kaplani této možnosti nevyužili. Dva kaplani však uvádějí nadšení ze spolupráce s kaplany z cizích zemí, další dva dotázaní uvádí, že mají na službu v misi krásné vzpomínky a rádi by jeli znovu, pokud to bude možné.

Následně kaplani jednotlivě uvedli důležitou roli podpory v systému duchovní služby AČR, potřebu sdílení společných zážitků s vojáky, ale také vytrvání ve zbožnosti, protože Bůh je v misích lidem blíž.

2.2 Rozhovor a dotazníky vojáků, kteří se zahraničních misí účastnili

2.2.1 Rozhovor

Voják, který v rozhovoru hovoří o zkušenostech ze zahraniční mise a potřebnosti kaplanů v misích má třiaadvacet let, je ve službě v AČR třetím rokem a v současné době je v hodnosti rotmistra. V roce 2008 se účastnil zahraniční mise KFOR v Kosovu.

Proč ses rozhodl pro účast na vojenské zahraniční misi?

Asi by to hodně lidí považovalo za pokrytecké, ale asi hlavním důvodem pro mne v té době byla finanční motivace, protože jsem byl v složité situaci. Bral jsem to také jako příležitost k získání nových zkušeností a poznání i jiného způsobu života než je v ČR běžný.

Jak jsi vnímal svůj úkol zbraní chránit spravedlnost a práva ostatních?

Nemyslím si, že bych to nějak zvlášť promýšlel nebo bych měl. Bral jsem to jako normální věc, samozřejmost a asi je to tak nejlepší. Je ale potřeba si uvědomit, že člověk je tam pořád v nebezpečí, protože zbraně jsou tam mezi civilisty stále hodně rozšířené ještě z poslední války (pozn. Míneho Kosovo a konflikt na území bývalé Jugoslávie) a nebezpečí útoku existuje.

Z tohoto důvodu se často dělají tzv. patroly mezi civilním obyvatelstvem a na nahlášení oznámení o nelegálním držení zbraní se provedou kontroly a zabavují se zbraně. Skoro pokaždé se něco najde, například „kalašnikov“ apod.

Jak ses vyrovnával s odpovědností, kterou jsi během mise měl za sebe i za ostatní členy mise?

Raději jsem to ani neřešil a nepřemýšlel nad tím, protože každá odpověď vyvolá další otázku, a kdybych měl pořád o tom přemýšlet tak se asi zblázním. Je asi lepší se takovými otázkami ani nezabývat, protože pak člověk akorát dostane depresi a je to špatné.

Cítil ses v průběhu mise prospěšný / užitečný? V jakých situacích?

V jaké situaci? Nejvíce asi při budování lepších životních podmínek v kosovských osadách např. vodovod, zdroje pitné vody, kanalizace, veřejné budovy, ...ale i při budování jsme se setkávali s různými problémy.

Jednou při překopnutí vodovodního potrubí jsme byli přivoláni do malé osady, abychom to opravili. Dost blbě bylo, že kosovští albánci nedodržovali normální, nebo jinak běžnou hloubku při zahrnování potrubí, tak jim při přejezdu autem po cestě jen několik centimetrů hluboko přikryté potrubí prasklo a oprava trvala několik dní.

Třetí den najednou začaly výstražné výstřely a po dalších několika hodinách už začali i v našem blízkém okolí střílet. Urychlili jsme opravu a snažili jsme se rychle dostat do bezpečí na základnu a k dalším jednotkám.

Během ústupu jsme se dozvěděli, že důvodem střelby bylo zneuctění muslimských žen tím, že se nemohly několik dní umývat, protože mají povinnost se každé tři až čtyři hodiny umývat. Proto je důležité taky vědět víc věcí o místních podmínkách (náboženstvích, zvycích, běžném životě) ještě než se vydáte někam na misi.

Jaké situace byly pro tebe obtížné?

Asi telefonáty s příbuznými, protože člověk potom přemýšlí, co se doma děje, že u toho nebyl, jak to mohl ovlivnit, nebo ne. Člověk na misi vnímá daleko intenzivněji každou informaci z domova a může se jednat i o úplnou banalitu a na misi to vnímáš úplně jinak.

Všem, kteří se chystají na misi bych doporučoval brát každou informaci co nejvíce v klidu, příliš nad ní nepřemýšlet a hlavně si najít činnost a zabavit se nějak.

Já jsem to třeba řešil tak, že jsem chodil běhat a to bylo taky občas na zbláznění, protože jsem běhal pořád dokola po základně v teplákách, protože nikam jinam se nemohlo kvůli bezpečnosti.

Zvládal jsi obtížné situace řešit sám, nebo ti někdo pomáhal?

Hodně jsem si povídal s kolegou, který byl už poněkoli káté na misi, tak byl zkušený a radil mi, co a jak dělat, to bylo hodně dobré, protože je to taková trošku jistota, že má už víc zkušeností a leccos už řešil a ví, jak spoustu věcí udělat.

Řešil jsi nějaký problém s vojenským kaplanem? Případně jaký problém bys s ním řešil?

Neřešil jsem žádný problém s kaplanem a ani bych za ním nešel. Spíš si to držím a řeším sám v sobě, ale oceňuji, že tam kaplan byl a zajišťoval pro nás sportovní akce a výlety, které nám dávaly možnost trošku si „zablbnout“ a odreagovat se.

Myslíš si, že vojenský kaplan je v misích potřebný?

Ano, to bych řekl, že ano, protože někteří lidé jsou tam (pzn. myšleno v misích) opravdu silně věřící. Až to vypadá asi dost divně, ale dost lidí za

ním jen tak chodilo si popovídat jako za kamarádem, on je psychicky dost vyzvedával. Byl fajn na popovídání. Nemusel jsem ani za ním chodit s žádným problémem. Stačilo třeba, když se šlo na fotbal, když bylo volno, nebo nohejbal, tak byla sranda, zapojoval se, popovídalo se o všem možném. Já si myslím, že tam své opodstatnění určitě mají, i když já sám jsem za ním nešel.

Měla přítomnost kaplana během mise pro tebe nějaký přínos? Jaký a proč?
Pro mě osobně ani ne, protože já jsem s ním do styku přišel hrozně málo. Já jsem vždycky vyjel někam pryč, tam jsem byl dva i tři týdny na odděleném stanovišti. Viděl jsem se s ním párkrát. Oni chodili za ním spíše ti vyšší „vyvolení“ (pzn. Důstojníci) a kaplani byli hodně vytížení.

Často jezdili po vesnicích, dětských domovech a školách, reprezentoval vlastně celý kontingent a účastnil se předávání věcných darů. Já jsem s ním opravdu moc do styku nepřišel – spíše jsme se potkávali v neděli, když bylo více volna, jinak ne, nebyl čas.

Většinou vždycky aspoň jednou do měsíce dělal nějaký výlet nebo nějakou akci, abychom si prohlídli i jinak to okolí a odreagovali se.

Jak ses po návratu z mise vyrovnal s návratem do běžného života?

Nejhorší na celé misi je právě návrat domů, sice jsem měl dvě, tři dovolené, ale je to něco jiného, vrátit se pak do reálného života tady (v ČR).

Dovolená celkově byla bez cesty čtyři volné dny a za to nestihneš vůbec nic z toho, co bys potřeboval a zase jedeš na tři až čtyři měsíce pryč. Z toho je člověk pak úplně „vykulený“ a pak pořád přemýšlí o všem, co se doma dozvěděl, viděl a tak. Možná je pak lepší nikam ani nejezdit a zůstat tam delší dobu, aby nepřemýšlel o všem možném. Protože je to dost náročné na psychiku a stresuje to.

Vyhledal jsi někdy po návratu z mise kaplana, psychologa nebo sociálního pracovníka?

Ne a asi ani nenavštívím. Nejsem ten typ, že bych vyhledával pomoc. Snažím si své problémy řešit sám v sobě.

2.2.2 Dotazníky

Dotazníky vyplnili z původně zamýšleného počtu čtyřiceti dotazníků pouze dva vojáci. Tito vojáci jsou ve věku třiatřiceti a dvaatřiceti let, v AČR působí čtyři a šest let, v současnosti shodně v hodnosti rotmistra a v roce 2008 se zúčastnili zahraniční mise KFOR v Kosovu.

Dotazníky pro vojáky jsou v celkové podobě uvedeny v příloze č.2.

1. Proč jste se rozhodl/a pro účast na vojenské zahraniční misi?

Na první otázku proč se dotazovaní vojáci rozhodli pro účast na zahraniční misi vojáci shodně uvádějí finanční motivaci a získání nových zkušeností z jiného prostředí a života v misi.

2. Jak jste vnímal/a svůj úkol zbraní chránit spravedlnost a práva ostatních?

Vojáci odpověď na tuto otázku stručně shrnují jako povinnost a nutné respektování druhých lidí.

3. Jak jste se vyrovnával/a s odpovědností, kterou jste během mise měl/a za sebe i za ostatní členy mise?

Dle uvedených odpovědí vojáci neměli s odpovědností za sebe a ostatní členy mise problémy a chápali ji jako rutinní práci.

4. Cítil/a jste se v průběhu mise prospěšný/a / užitečný/a? V jakých situacích?

Zda se vojáci během mise cítili prospěšní zodpovídají shodně, že ano. Především uvádějí prospěšnost v zajištění chodu kontingentu a při konkrétní pomoci chudému obyvatelstvu.

5. Jaké situace byly pro vás obtížné?

Mezi nejobtížnější situace vojáci řadí odloučení od vlastní rodiny, manželek, dětí a také utrpení dětí v Kosovu.

6. Zvládal/a jste tyto obtížné situace řešit sám/a, nebo vám někdo pomáhal?

Obtížné situace vojáci řešili sami, nebo pohovorem s kamarády, kteří se mise také účastnili a již měli zkušenosti z předešlých misí.

7. Řešil/a jste nějaký problém s vojenským kaplanem? Případně jaký problém byste s ním řešil/a?

Vojáci k této otázce shodně uvádějí, že s vojenským kaplanem žádné problémy neřešili a jaký problém by případně s kaplanem řešili neuvedli.

8. Myslíte si, že vojenský kaplan je v misích potřebný?

Zajímavé jsou shodné odpovědi vojáků, kteří si myslí, že je vojenský kaplan v misi potřebný. Své odpovědi vojáci odůvodňují ne osobním pocitem potřebnosti, ale především potřebností pro ostatní věřící vojáky.

9. Měla přítomnost kaplana během mise pro vás nějaký přínos? Jaký a proč?

Ačkoliv vojáci shodně popírají jakýkoliv přínos z přítomnosti kaplana v zahraniční misi, zároveň neuvádějí proč a co by dle jejich názoru mělo, nebo mohlo být jinak.

10. Jak jste se po návratu z mise vyrovnal/a s návratem do běžného života?

Dotázaní vojáci neuvádějí, že by měli vážnější problémy s návratem do běžného života po skončení zahraniční mise a pozitivně hodnotí své vyrovnání jako velmi rychlé.

11. Vyhledal/a jste někdy po návratu z mise kaplana, psychologa nebo sociálního pracovníka?

Vzhledem k osobní nepotřebnosti vojáků využívat kaplany DS AČR není překvapující, že dotázaní vojáci ani po svém návratu nevyhledali vojenského kaplana ani další pracovníky z pomáhajících profesí.

Vlastní připomínky k duchovní službě v Armádě ČR:

Vlastním hodnocením k činnosti duchovní služby v AČR vojáci uvádějí, že jim vyhovuje a je v pořádku ačkoliv ji sami nevyhledali.

2.3 Shrnutí hodnocení činnosti kaplanů na vojenských zahraničních misích

Z celkového počtu jedenadvaceti vojenských kaplanů na dotazník odpovědělo dvanáct kaplanů, kteří mají zkušenost s působením v zahraničních misích.

Otázky, které v dotazníku zazněly byly sestaveny tak, aby dávaly kaplanům možnost otevřeně odpovědět na mnohé dosud nezodpovězené otázky. S takto položenými otázkami kaplani většinou velmi dobře pracovali a uváděli mnohdy i další informace, které by bylo možno v dalších výzkumech rozvést.

Odpovědi kaplanů v dotaznících vypovídají o čistě profesionálním přístupu k přípravě na každodenní službu v duchovní službě, o osobním zaujetí tímto tak specifickým druhem duchovní služby, a také osobním přístupem ke každému vojákovu a snaze mu být přítelem i duchovním.

Ačkoliv vojáci, kteří dotazník vyplnili, na většinu otázek ohledně své osobní potřeby vyhledávat a řešit problémy s kaplany, odpovídali záporně, v hodnocení činnosti vojenských kaplanů a jejich užitečnosti během zahraničních misí je považují za důležité a potřebné.

V otázkách, kde vojáci odmítají osobní potřebu řešit své problémy s kaplany, je zřejmé, že vojáci snad z důvodu poškození své profesionality kaplany nevyhledávají, ačkoliv jejich práci přikládají velkou důležitost.

Dalším faktorem, který mohl ovlivnit odpovědi vojáků je ne ještě tak zažitá možnost pomoci od vojenských kaplanů a také nedostatek příležitostí, nebo nesetkání se s osobní pomocí vojenského kaplana.

Ze zjišťovaných dotazníků je zřejmé, že kaplani i sami vojáci hodnotí činnost vojenských duchovních v zahraničních misích za

potřebnou a žádoucí. Toto zjištění je oceněním pro všechny vojenské duchovní, kteří se podílejí na dobrém jménu Duchovní služby AČR a také ujištěním, že jejich služba je žádaná a oceňována i těmi vojáky, kteří ji sami aktivně nevyhledávají.

Závěr

Téma mojí bakalářské práce je Duchovní služba jako součást Armády České republiky. Tuto práci jsem zaměřila na Poslání vojenských kaplanů v zahraničních misích.

V teoretické části jsem se snažila o vytvoření sjednoceného celku informací a výpovědí z dostupných informací o duchovní službě v Armádě České republiky.

V praktické části jsem provedla kvalitativní výzkum dotazníkovou formou, který jsem rozšířila mezi vojenské kaplany a také mezi vojáky, kteří se účastnili zahraničních vojenských misí. Při psaní této práce jsem se setkala s velkou neochotou a nedůvěrou vojáků k vyplňování dotazníků. Proto v praktické části pro snazší pochopení odmítnutí vojáků uvádím i rozhovor s vojákem, který byl ochotný na otázky položené v dotazníku odpovědět.

Dotazníky kaplanů, rozhovor s vojákem a dotazníky vojáků potvrzují potřebnost účasti vojenských kaplanů v zahraničních misích. Kaplani přitom svoji službu v zahraničních misích vnímají jako přirozenou součást duchovní služby v Armádě České republiky.

V průběhu psaní této práce jsem získala mnoho zajímavých informací o činnosti duchovní služby v AČR, nové kontakty a názory silných osobností, které působí v Duchovní službě AČR, ale také rozhled a možnost nepatrně svou prací zviditelnit velké úsilí vojenských kaplanů, kteří každý den vojákům pomáhají v nelehkých situacích nejen v misích.

Při psaní této práce jsem objevila mnoho nových otázek, které doposud nebyly zpracovány (například názory vojenských kaplanů na možnost působení žen kaplanek v duchovní službě AČR) . Věřím, že tyto a jiné

otázky budou předmětem dalších výzkumů a snah o zkvalitnění a rozšíření duchovní služby v AČR.

Domnívám se, že v při psaní této práce jsem v dotazníkovém šetření uspokojivě dokázala potřebnost a užitečnost služby vojenských kaplanů v zahraničních misích a také profesionalitu všech kaplanů DS AČR při výkonu náročné duchovní služby v Armádě České Republiky.

Seznam literatury

Monografie:

EICHLER, J, *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*, Praha, AVIS, 2006, 223.

HOLUB, T, *Pastorační služba v Armádě České republiky*, Praha, Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 2007, 8 - 9.

MACEK, O, *Česko-bratrská církev evangelická ... průvodce čili baedeker*, Praha, ČCE, 2008, 83.

Ministerstvo obrany České republiky., *Rok práce pro bezpečnou budoucnost: Nasazení vojáků v zahraničních operacích*. Praha, MO ČR, 2009, 8-9.

PAVLÍKOVÁ E., *Názory vojenské veřejnosti na duchovní službu v AČR.. Závěrečná zpráva z výzkumu*. Praha, PersO PersS MO, 2002, 12.

POLÍVKA, M, *Veritas Domini vincit – Pravda Páně vítězí*, Praha, AVIS, 2003

Příběh od neznámého autora byl použit v informačním letáku: RUMML, P, *Duchovní služba*, Praha, ÚVN Praha, 2006.

TRETERA, J. R., *Stát a církve v České republice*, Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství, 2002, 137.

VYMĚTAL, M., *Evangelium v uniformě*, Písemná práce k vikariátu, Vlastním nákladem, Praha, 1999, 3.

Články:

MAREK, V., *Zrodila se tradice bible*. A Report (21/2006), Praha, AVIS, 2006, 12.

PROCHÁZKA, J, *Ve jménu pomoci*, Czech ARMED FORCES today, Praha, AVIS, 2001, 30 – 32

ZEMAN, J., *Voják beze zbraně*. A Report (17/2006), Praha, AVIS, 2006, 24 - 25.

Elektronické zdroje:

OPATRŇY, A, *Péče o nemocné* [online]. (Cit. 25. 2. 2009).

URL: http://www.pastorace.cz/index.php?typ=texty&sel_char=N&sel_tema=111&sel_podtema=651&sel_text=1502

Wikipedie Otevřená encyklopedie, *Kaplan* [online databáze]. (Cit. 1. 3. 2009) URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kaplan>

Wikipedie Otevřená encyklopedie, *Hlavní kaplan Armády České republiky* [online databáze]. (Cit. 1. 3. 2009) URL: http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavní_kaplan_Armády_České_republiky

Armáda České republiky, *Armáda České republiky se představuje* [online]. (Cit. 1. 3. 2009) URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5090>

Wikipedie Otevřená encyklopedie, *NATO* [online databáze]. (Cit. 1. 3. 2009) URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/NATO>

Wikipedie Otevřená encyklopedie, *Armáda České republiky* [online databáze]. (Cit. 5. 3. 2009) URL: http://cs.wikipedia.org/wiki/Armáda_České_republiky

Wikipedie Otevřená encyklopedie, *OSN* [online databáze]. (Cit. 5. 3. 2009) URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/OSN>

Citáty, *Svoboda* [online]. (Cit. 3. 3. 2009).

URL: http://www.citaty.org/citaty/detail_t.php?id=svoboda

Citáty, *Právo* [online]. (Cit. 3. 3. 2009).

URL: <http://www.citaty.cz/citaty/index.asp?text=pr%0E1vo&btn=true&strana=3>

Wikipedie Otevřená encyklopedie, *Obrana* [online databáze]. (Cit. 5. 3. 2009) URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Obrana>

KLOUBEK, M, *Loučení* [online]. (Cit. 10. 3. 2009).

URL: www.kaplani.army.cz/dok/loucení.doc

ČERNÁ, V, *Kaplani zemí NATO v Lulči* [online]. Ministerstvo obrany České republiky, 21. 9. 2007 (Cit. 27. 3. 2009).

URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=9921>

Duchovní služba Armády České republiky, *Funkční náplň vojenského kaplana* [online]. (Cit. 15. 4. 2009).

URL: http://www.kaplani.army.cz/hm/1_2.html

JANDLOVÁ, M, *Tisková konference – duchovní služba v armádě* [online]. (Cit. 28. 4. 2009). URL: <http://www.katolik.cz/texty/view.asp?cis=60>

Armáda České republiky, *První trvalý jáhen ve službách české armády* [online]. (Cit. 30. 3. 2009)

URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=6570>

Armáda České republiky, *Komunita kříže z hřebů* [online]. (Cit. 1. 4. 2009)

URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5475>

Ministerstvo obrany České republiky, *Rozhovor s hlavním kaplanem Armády České republiky podplukovníkem Tomášem Holubem* [online]. (Cit. 1. 4. 2009)

URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5938>

ČERNÁ, V., *Síla musí jít ruku v ruce s etikou.* [online]. (Cit. 9. 4. 2009)

URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=9548>

Ministerstvo obrany České republiky: *Historie zahraničních misí* [online]. (cit. 15.4. 2009) URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=3699>

Multimediální výuková příručka, *Přírodní katastrofy a environmentální hazardy.* [online]. (cit. 12. 4. 2009).

URL: <http://sci.muni.cz/~herber/quakedisasters.htm#5>

ČERNÁ, V., *O změnách a zkušenostech v armádě hovořil hlavní kaplan AČR Jan Kozler* [online]. (cit. 28. 4. 2009)

URL: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=8058>

MACHÁNĚ, J., *Vojenští kaplani na největším armádním cvičení* [online].

Katolický týdeník, 43/2006, (cit. 3. 5. 2009)

URL: <http://www.katyd.cz/index.php?cmd=page&type=11&article=4897>

JORDÁNEK, Miroslav, *Duchovní služba Armády České republiky: Pokoj lidem dobré vůle* [online]. (cit. 7. 5. 2009).

URL: www.kaplani.army.cz/dok/povidka1.doc

Duchovní služba Armády České republiky: *Modlitba za mír* [online].
(cit. 9. 5. 2009). URL: http://www.kaplani.army.cz/htm/6_2.html

Přílohy

Příloha č.1 – Dotazník pro kaplany

Dobrý den,

Jmenuji se Marie Fidlerová a jsem studentkou bakalářského oboru Pastorační a sociální práce Evangelické teologické fakulty Karlovy univerzity v Praze.

Do rukou se Vám dostal dotazník, který je součástí méj bakalářské práce na téma Duchovní služba v Armádě České republiky. Tímto Vás žádám o jeho vyplnění a zároveň ujišťuji, že je zcela anonymní a nebude nikde jinde prezentován ani zneužit.

Dotazník:

1. Proč jste se rozhodl pro duchovní službu v Armádě ČR a co jste od ní očekával?

2. Jak jste vnímal možnost účastnit se vojenské zahraniční mise a jak jste se na misi odborně připravoval?

3. Co Vás po příjezdu na určené místo mise nejvíce zaujalo?

4. Co považujete za důležité dodržovat při setkání s lidmi v konfliktní zóně?

5. Je snadné pro člověka „zvenčí“ pochopit smysl konfliktu v dané zemi/území?

6. Jak jste vnímal život a jeho smysl v tak odlišném prostředí vojenské zahraniční mise?

7. Setkal jste se během mise se smrtí?

8. Jak se vojáci vyrovnávají s možnými riziky?

9. Co považujete za nejobtížnější okamžiky během mise?

10. Vyhledávali Vás vojáci často? (uved'te v % vzhledem k celkovému počtu účastníků mise)

- Vůbec
- Jednou
- Několikrát
- Pravidelně

Přiřaďte body 1-11 k problémům vojáků (1 je nejméně frekventované):

- Odloučení od vlastní rodiny
- Vyčerpávající služba
- Únava
- Nebezpečí
- Blízkost smrti
- Neshody v kolektivu
- Nemoc a bolest
- Vlastní selhání
- Vnitřní zmatek a beznaděj
- Rozchod s partnerem/partnerkou
- Změny po návratu domů

11. Myslíte si, že jste byl vojáky vnímán více jako duchovní nebo jako přítel?

12. Co považujete za důležité, nebo problematické při přípravě na návrat domů z mise?

13. Vyhledávali Vás vojáci i po návratu domů z mise?

14. Považujete za důležité, aby se kaplani účastnili vojenských zahraničních misí?

15. Co si myslíte, že Vám přinesla / vzala účast na zahraniční misi?

Vlastní připomínky k činnosti duchovních při zahraničních vojenských misích:

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku.

Krásný den. ☺

V případě dotazu mne kontaktujte na:

marianf@centrum.cz

Vedoucí bakalářské práce:

ThDr. Ladislav Beneš

benes@etf.cuni.cz

Příloha č.2 – Dotazník pro vojáky, kteří se zúčastnili vojenské zahraniční mise

Dobrý den,

Jmenuji se Marie Fidlerová a jsem studentkou Evangelické teologické fakulty Karlovy univerzity v Praze.

Do rukou se Vám dostal dotazník, který je součástí mojí bakalářské práce na téma Duchovní služba v Armádě České republiky. Tímto Vás žádám o jeho vyplnění a zároveň ujišťuji, že je zcela anonymní a nebude nikde jinde prezentován ani zneužit.

Dotazník:

Věk:

Muž – Žena (špatné seškrtnout)

Hodnost:

1. Proč jste se rozhodl/a pro účast na vojenské zahraniční misi?

2. Jak jste vnímal/a svůj úkol zbraní chránit spravedlnost a práva ostatních?

3. Jak jste se vyrovnával/a s odpovědností, kterou jste během mise měl/a za sebe i za ostatní členy mise?

4. Cítil/a jste se v průběhu mise prospěšný/a / užitečný/a? V jakých situacích?

5. Jaké situace byly pro vás obtížné?

6. Zvládal/a jste tyto obtížné situace řešit sám/a, nebo vám někdo pomáhal?

7. Řešil/a jste nějaký problém s vojenským kaplanem? Případně jaký problém byste s ním řešil/a?

8. Myslíte si, že vojenský kaplan je v misích potřebný?

9. Měla přítomnost kaplana během mise pro vás nějaký přínos? Jaký a proč?

10. Jak jste se po návratu z mise vyrovnal/a s návratem do běžného života?

11. Vyhledal/a jste někdy po návratu z mise kaplana, psychologa nebo sociálního pracovníka?

Vlastní připomínky k duchovní službě v Armádě ČR:

Děkuji Vám za Váš čas a vyplnění tohoto dotazníku. ☺

Příloha č.3 – Modlitba vojenských duchovních

Modlitba vojenských duchovních⁶⁸

„... Prosíme o dar moudrosti, abychom dokázali rozeznávat dobro od zla.

Prosíme o dar rozumnosti, abychom našli pravý smysl věcí.

Prosíme o dar rady, abychom byli pohotoví k naslouchání a naše slova dokázala povzbudit i utěšovat.

Prosíme o dar síly, abychom nespolehali pouze na své schopnosti, ale důvěřovali v pomoc, jež prochází shůry.

Prosíme o dar umění, abychom se ve vojenském prostředí stali zvěstovateli krásy, jež se skrývá v lidské svobodě a v úctě vůči životu.

Prosíme o dar zbožnosti, abychom vždy sílu pro svou službu hledali a nacházeli v modlitbě a setkání s Tebou.

Prosíme o dar Boží bázně, abychom i uprostřed nesmírné vojenské síly a moci měli ve svém srdci jasné vědomí, že jediným skutečným Pánem jsi Ty, náš Bůh, jenž žiješ a vládneš na věky věků. Amen

⁶⁸ POLÍVKA, *Michal*, *Veritas Domini vincit – Pravda Páně vítězí*, Praha, AVIS, 2003

Příloha č.4 – K zamyšlení: Pokoj lidem dobré vůle

POKOJ LIDEM DOBRÉ VŮLE⁶⁹

I když už vánoční období skončilo, rozhodl jsem se nabídnout těm, kdo zabrousí na stránky duchovní služby AČR, povídku spjatou s Vánoce. Důvodem, proč se zde ocitá, není jen to, že se její děj odehrává za války a vystupují v ní vojáci, ale hlavně skutečnost, že odvaha, osobní nasazení a láskyplná péče hlavní aktérky - ženy, matky - dokázaly v srdcích nepřátel připravit půdu pro vánoční poselství pokoje. V tom můžeme nalézt bohatou inspiraci pro dny roku 2004. Příběh, odehrávající se před více než padesáti lety, vypravuje jeden německý muž, který ho osobně prožil.

Byl Štědrý večer roku 1944. Měl jsem tehdy dvanáct let. Bydleli jsme spolu s matkou v Ardenách, blízko německo-belgických hranic. Před válkou náš malý ošumělý domek sloužil otci při rolnických pracích. Když nás sem otec posílal, říkal mně: "V lese najdete bezpečí. Svěřuji ti matku, Fritzi. Nyní jsi pánem domu ty!"

Otec byl zmobilizován do takzvané civilní obrany a nemohl přijít za námi.

Ten večer zuřil okolo nás urputný boj o Ardeny. Maršál von Rundstedt vrhl do zoufalé ofenzívy všechny své síly. Neustále duněla děla, štěkaly kulometry, letadla ustavičně přeletovala nad lesy a světlomety přesekávaly noční tmu jako ohnivé meče. Nedaleko nás umíraly stovky spojeneckých a německých vojáků.

⁶⁹JORDÁNEK, Miroslav, Duchovní služba Armády České republiky: *Pokoj lidem dobré vůle* [online]. (cit. 7. 5. 2009). URL: www.kaplani.army.cz/dok/povidka1.doc

Najednou někdo začal silně klepat na dveře. Matka rychle zhasla svíci. Šel jsem se podívat, kdo to je. Ona mne však předešla a sama otevřela dveře.

Venku stáli dva muži s ocelovými helmami na hlavách. V první moment vypadali jako nějací duchové. Jeden z nich oslovil matku neznámou řečí opětovně ukazujíc na třetího vojáka, který ležel před námi na zemi. Maminka pochopila dříve než já, že jsou to američtí vojáci - naši nepřátelé.

Chvilí zůstala úplně potichu. Opřela se o mne, jako by u mne hledala pomoc. Vojáci byli po zuby ozbrojeni a mohli vejít do místnosti i násilně. Stáli však venku a prosili očima, abychom je pustili do domu. Raněný vypadal více mrtvý než živý.

"Kommt herein! Pojďte dovnitř!" řekla konečně matka. Vojáci vzali raněného a nesli ho dovnitř. Zde ho položili na moji postel. Ani jeden z vojáků nerozuměl německy. Když se maminka pokusila prohodit několik slov francouzsky, jeden z vojáků cosi odpovídal lámanou francouzštinou. A pak se matka začala starat o raněného. Mezitím se obrátila na mne:

"Fritzi, tito dva mají ztuhlé prsty, pomoz jim sundat kabáty a boty a dones kbelík sněhu."

Za chvíli jsem již drhnul vojákům nohy sněhem. Dozvěděli jsme se, že voják hnědé pleti se jmenuje Jim. Jeho přítel Robin měl vysokou atletickou postavu. Raněný Harry ležel na posteli a byl bledý jako sníh. Vojáci ztratili spojení se svým oddílem a už třetí den bloudili po lesích.

Matka mi přikázala: "Fritzi, jdi chytit Hermanna, dones i trochu brambor z komory" Hermann byl náš velký kohout, kterého se maminka chystala zabít na Nový rok, kdy měl přijít domů i tatínek. Zatímco matka čistila spolu s Jimem zařezaného kohouta, Robin seděl

u Harryho a dlouhými pásy z matčiny postelové plachty mu obvazoval postřelenou nohu. Brzy se začala šířit v celé místnosti příjemná vůně pečeného kohouta.

Právě jsem připravoval stůl, když jsem najednou uslyšel nové bouchání na dveře. Myslel jsem si, že to budou další Američané, kteří zabloudili. Šel jsem do předsíně a zavřel za sebou dveře z kuchyně. Matka vyšla hned za mnou. Otevřeli jsme dveře a zůstali stát naproti čtyřem vojákům v uniformách, které jsme moc dobře znali. Byli to naši němečtí vojáci Naši.

Strach nás jakoby přikoval k zemi. Znali jsme tvrdý vojenský zákon. Věděli jsme, že dát přístřeší nepřátelským vojákům je zrada, za kterou se platí životem. Maminka se brzy ovládla a zcela pokojně řekla: "Fröhliche Weihnachten! Veselé Vánoce!"

"Fröhliche Weihnachten!" - odpověděl kaprál a začal matce vysvětlovat: "Ztratil se nám náš oddíl a chtěli bychom u vás pobýt do zítřka. Můžeme si zde odpočinout?"

"Samozřejmě," odpověděla matka, "a můžete i něco teplého sníst."

Vojáci se radostně usmáli, když ucítili přes přivřené dveře vůni jídla.

"Ale," dodala pevně matka, "máme jiné tři hosty, které jistě nebudete pokládat za své přátele."

A tu najednou její hlas nezvykle zpřísněl: "Dnes je Svatý večer a v tomto domě se nebude střílet!"

"Kdo je tam?... Američané?"

Matka se pevně podívala každému do očí, pak znovu pevně jednomu po druhém hleděla do zimou ztvrdnutých tváří.

"Poslyšte," říkala úplně pomalu, "mohli byste být mými syny, stejně jako ti uvnitř. Mládenec, raněný do nohy, je na tom velmi zle. Jeho dva přátelé se ztratili v lesích. Stejně jako vy. Aspoň přes tuto noc," obrátila se ke kaprálovi, "aspoň přes tuto noc, přes tuto svatou vánoční noc se přestaňte zabíjet!"

Kaprál se na ni dlouze zadíval. Uběhly dvě, tři minuty úplného hrobového ticha, které se zdály nekonečné. Pak matka přerušila jakékoliv váhání: "Pojďme!"

Znělo to jako vojenský rozkaz. A potom silně zatleskala rukama.

"Prosím položte zbraně sem do kouta a pospěšte si, aby vám ti tři uvnitř všechno nesnědli."

Ohromení němečtí vojáci odložili své zbraně na hromadu vedle dveří. Čtyři pistole, tři automatické pušky, jeden kulomet a dvě pancéřové pěsti.

Mezitím maminka spěšně vešla do kuchyně a Jimovi všechno vysvětlila francouzsky. Jim řekl něco anglicky a já jsem s údivem pozoroval, jak i dva Američané odevzdávají mamince své zbraně.

Když potom Němci i Američané nervózně stáli jeden vedle druhého v naší malé světnici, matka přímo mistrovsky zvládla celou situaci. Stále se usmívala a snažila se všechny obsluhovat stou největší láskou. Měli jsme v domě jenom tři židle, ale postel matky byla velká a na ni si sedli vedle Jima a Robina němečtí vojáci.

Dříve, než jsme se dali do jídla, maminka se pomalu pomodlila modlitbu Otče náš. Upečený kohout zmizel, jakoby někdo plesknul dlaní. Potom máma přinesla trochu ovoce a koláče, ba nalila každému do

pohárků i trochu vína. Všichni jsme si ťukali a navzájem si přáli: "Veselé Vánoce!"

Před svítáním kaprál poradil Američanům, jakou nejkratší cestou se mohou dostat zpátky ke svým oddílům. Bylo zcela zvláštní, že Němci měli mimořádně přesné informace, i když sami zabloudili.

"Jděte vedle této říčky," říkal kaprál a přitom ukazoval na mapě Jimovi, kudy mají jít, "a o něco výše najdete oddíly vaší první armády."

Matka přeložila všechno Jimovi do francouzštiny. Jim se jen usmál a podal kaprálovi ruku. Pak máma vrátila všem jejich zbraně.

"Chlapci, buďte opatrní! Chci, abyste se vrátili do svých domovů, až k tomu přijde doba. Bůh vás všechny opatruj!"

Vojáci si navzájem stiskli ruce a my jsme se za nimi ještě dlouhých pár minut dívali, jak se vzdalovali opačnými směry.

Když jsme potom vešli dovnitř, maminka vzala do rukou starou rodinnou Bibli. Díval jsem se do matčina obličeje. Kniha byla otevřena právě na místě události prvních Vánoc.

Božské dítě se narodilo Marii v městě Davidově. Pastýřům se zjevili andělé a zpívali: Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!

Neubráníl jsem se dojetí a maminku jsem políbil: "Maminko, ty jsi byla dnes tím andělem! Ty jsi zvěstovala lidem pokoj Boží, pokoj lidem dobré vůle."

Pokoj nám jen tak do klína nepadne a tak Vám přeji, ať mu s odvahou a otevřeným srdcem vycházíte vstříc a ve dnech roku 2004 se stáváte jeho tvůrci!

Příloha č. 5 – Modlitba za mír ve světě

Modlitba za mír ve světě⁷⁰

Hospodine, slyš můj hlas, když volám, smiluj se nade mnou. (ŽALM 27,7)

Všemohoucí Bože, ty jsi dárce pokoje. Stojíme zde proto před tebou a prosíme:

- Přispěj na pomoc světu, který je zasažen násilím, a daruj lidem mír.
- Posiluj v srdcích všech, kteří mají zodpovědnost za tento svět, odvahu bránit skutečnou spravedlnost, svobodu a důstojnost všech lidí.
- Upevňuj odhodlání všech, kteří nasazují své síly v boji se zlem.
- Uzdrav srdce mužů i žen, kteří zaslepení nenávistí a sobectvím neváhají použít násilí pro dosažení svých cílů.
- Probud' v nás vnímavost pro trpící i ochotu jim pomáhat.
- Nauč nás odpouštět těm, kteří se proti nám provinili, a prosit za odpuštění ty, kterým jsme my sami ublížili.

Prosíme tě, Bože, vyslyš nás skrze našeho Pána Ježíše Krista, neboť on nám otevřel cestu do tvého království pokoje. AMEN

⁷⁰ Duchovní služba Armády České republiky: *Modlitba za mír* [online]. (cit. 9. 5. 2009).
URL: http://www.kaplani.army.cz/htm/6_2.html